

VI HAR RÅD!
EN REFORMISTISK NYSTART FÖR SVERIGE
REFORMBUDGET 2020

Socialdemokraterna

INNEHÅLL

1 SÅ VÄNDER VI KRISEN	7
2 BEDÖMNING AV EKONOMISKT LÄGE	13
3 NYTT RAMVERK FÖR DEN EKONOMISKA POLITIKEN	15
3.1 ÅTSTRAMNINGAR RESULTAT AV DAGENS RAMVERK.....	15
3.2 BRED UPPSLUTNING BAKOM REFORMERAT RAMVERK.....	16
3.3 FÖRSLAG: SEPARERA DRIFT OCH INVESTERINGAR I STATSBUDETEN.....	17
3.4 FÖRSLAG: JUSTERA SKULDANKARET MED HÄNVISNING TILL DET STORA GLOBALA FÖRÄNDRINGARNA UNDER 2020-TALET.....	18
3.5 FÖRSLAG: VERKA FÖR ETT NYTT EKONOMISKT RAMVERK ÄVEN PÅ EU-NIVÅ.....	18
4 REFORMFÖRSLAG FÖR EN STARKARE VÄLFÄRD OCH ETT GRÖNARE SVERIGE	19
4.1 ETT KRAFTIGT PENSIONSLYFT INFÖRS OCH DIFFERENTIERAD PENSIONSÅLDER UTREDS.....	19
4.2 FÖRSTÄRKNING AV KOMMUNERNAS OCH REGIONERNAS EKONOMI.....	20
4.3 UPPRÄTTANDET AV EN STATLIG INVESTERINGSBANK SAMT ÖKAD UPPLÅNING FÖR INFRASTRUKTUR GENOM RIKSGÄLDEN.....	22
4.4 EN SVENSK GRÖN NY GIV.....	25
4.5 BARNBIDRAGSLYFT.....	26
4.6 ARBETSTIDSREFORM MED SIKTE PÅ 30-TIMMARSVECKA.....	27
4.7 INDEXERING AV STATS BIDRAG TILL KOMMUNER, AV ERSÄTTNINGAR INOM SOCIALFÖRSÄKRINGSSYSTEMEN SAMT AV PUNKTSKATTER.....	27
4.8 ETABLERA BYGGBOLAGET "FOLKHEMMET AB".....	29
4.9 KONKURRENSGRANSKNING INOM FINANSSEKTORN, BYGGSEKTORN OCH FASTIGHETS-MÄKLARBRANSCHEN.....	29
4.10 UTBYGGD SATSNING PÅ YRKESVUXENUTBILDNINGAR I BRISTYRKEN OCH UTÖKAT ÄLDREOMSORGSLYFT.....	29
4.11 SJUKPENNINGSAMNESTI.....	30
4.12 HÖJNING AV TAK OCH GOLV I A-KASSAN.....	31
4.13 HÖJNING AV SJUK- OCH AKTIVITETSERSÄTTNING.....	31
4.14 ETT STÄRKT STUDIESTÖDSSYSTEM.....	31
4.15 KOMPENSATION FÖR HÖJDA KOSTNADER FÖR FÖRSÖRJNINGSTÖD.....	32
4.16 HÖJT UNDERHÅLLSSTÖD.....	32
4.17 AVDRAGSRÄTT FÖR FACKFÖRENINGSAVGIFT.....	33
4.18 SATSNINGAR FÖR EN DEMOKRATISERAD EKONOMI.....	33
4.19 ETT ARBETSLIVSINSTITUT UPPRÄTTAS.....	33
4.20 FÖRSTÄRKNING AV ARBETSMILJÖINSPEKTIONEN.....	34
4.21 AVSKRIVNING AV STUDIELÅN I GLESBYGD.....	34
4.22 ETT FINANSMARKNADSRÅD UNDER STATS MINISTERN TILLSÄTTS.....	35
4.23 NEJ TILL EN RAD SKATTESÄNKNINGAR I BUDGETPROPOSITIONEN 2021.....	35
5 SKATTEREFORM FÖR ÖKAD JÄMLIKHET, UTBYGGD OFFENTLIG SEKTOR OCH RÄTTVIS GRÖN OMSTÄLLNING	36
5.1 RÖD SKATTEVÄXLING: JOBBSKATTEAVDRAGEN ERSÄTTS MED ETT SAMLAT RÄTTVISE-AVDRAG FÖR ALLA INKOMSTTAGARE.....	39
5.2 HÖJDA OCH ENHETLIGA KAPITALINKOMSTSKATTER.....	40
5.3 GÖR FASTIGHETSSKATTEN ENHETLIG OCH TA BORT MAXTAKET.....	41
5.4 AVSKAFFANDE AV NEDSATT MOMS PÅ LIVSMEDEL, RESTAURANGER OCH CATERING.....	42
5.5 RÄNTEAVDRAGET FASAS UT OCH RUT OCH ROT-AVDRAGEN AVSKAFFAS.....	42
5.6 FASA UT KLIMATSKADLIGA SUBVENTIONER.....	43
5.7 INFÖR EN KLIMATVÄRNSKATT.....	44
5.8 UTRED OCH INFÖR EN GRÖN ARVS- OCH GÅVOSKATT.....	44
5.9 ERSÄTT DAGENS FLYGSKATT MED FLYGMILSSKATT.....	45

5.10 UTRED OCH INFÖR EN FÖRMÖGENHETSSKATT	46
5.11 UTRED OCH INFÖR EN SKATT PÅ DIGITALA TJÄNSTER	46
5.12 FÖRSTÄRKTA ANSLAG TILL SKATTEMYNDIGHETEN, KRONOFOGDEMYNDIGHETEN OCH EKOBROTTSMYNDIGHETEN SAMT SKÄRPSTA STRAFF FÖR SKATTEFUSK OCH ANNAN EKONOMISK BROTTSLIGHET	48
5.13 INFÖR EN EXITSKATT	48
6 EFFEKTER	49
6.1 FÖRDELNINGSEFFEKTER	49
6.2 TYPFALL	50
PENSIONÄREN	50
DEN ARBETSLÖSA	50
ARBETARFAMILJEN	50
BARNFAMILJEN	51
DET UNGA KONSULTPARET	51
DIREKTÖREN	51
6.3 EFFEKTER PÅ STATSSKULDEN	52
6.4 EFFEKTER AV ÖKAD UPPLÅNING FÖR SAMHÄLLSINVESTERINGAR	52
6.5 EFFEKTER PÅ PENNINGPOLITIKEN	52
6.6 EFFEKTER PÅ SYSSELSÄTTNINGEN OCH FÖRETAGEN	53
6.7 KLIMATEFFEKTER	53
7 METODBEGRÄNSNINGAR OCH ANTAGANDEN	54
8 REFORMBUDGETEN I SIFFROR	55

VI HAR RÅD!

EN REFORMISTISK NYSTART FÖR SVERIGE

Med den här rapporten vill Reformisterna bidra till den ekonomisk-politiska idédebatten om Sveriges väg efter coronakrisen. Här presenteras en konkret plan för att föra Sverige ur krisen och samtidigt ta sig an de stora utmaningar som fanns redan före pandemin: de växande klyftorna och klimatkrisen. Reformbudgeten visar att vi har råd med en offensiv socialdemokratisk politik.

Reformbudgeten är tänkt som ett tillägg utöver de förslag som lades fram av regeringen i budgetpropositionen för 2021. Reformbudgeten omfattar endast det ekonomisk-politiska reformprogram som Reformisterna arbetat fram och har inte som ambition att täcka in alla utgiftsområden som regeringens budgetproposition omfattar.

Slutresultatet ska ses som ett försök att rensa statsbudgeten från uppenbara inslag som går på tvärs med socialdemokratisk politik samtidigt som socialdemokratiska reformförslag från Reformisternas Reformprogram konkretiseras och uttrycks i reda pengar. Resultatet blir ett renodlat socialdemokratiskt budgetalternativ.

Den socialdemokratiska föreningen Reformisterna är övertygade om att Reformbudgeten kan vinna brett stöd i befolkningen. Det här är den socialdemokratiska politik Reformisterna skulle vilja se.

NÅGRA AV DE VIKTIGASTE PUNKTERNA ÄR:

- Reformisternas Reformbudget innebär att på tre år åtgärdas en stor del av de nedskärningar som skett i välfärden sedan allianstiden. Kommuner och regioner får långsiktiga tillskott på 30 miljarder kronor i direkta bidrag genom utjämningsystemet och 54 miljarder i ökade skatteintäkter från Reformisternas satsningar redan första året. Utöver det tillkommer en generell indexering av statsbidrag till kommuner och regioner. Den ökade sysselsättningen i offentlig sektor sänker arbetslösheten rejält och höjer välfärdens kvalitet väsentligt.
- Reformisternas Reformbudget har en tydligt progressiv fördelningspolitisk profil där låginkomsttagare är de stora vinnarna. Tack vare detta uppskattas Reformbudgeten på tre år bidra till att minska de ekonomiska klyftorna i landet med ungefär 15 procent. Bland annat visar Reformbudgeten hur ett omfattande pensionslyft på 35 miljarder kan finansieras, a-kassa och sjukersättning permanent stärkas samt barnbidragen höjas. Dessa åtgärder i kombination med en röd skatteväxling där jobbskatteavdrag ersätts av ett rättviseavdrag innebär att Reformbudgeten är helt i linje med rekommendationer från exempelvis OECD och IMF om att inkomstklyftorna bör minskas för att stärka folkhälsa, produktivitet, välfärdsutveckling och själva demokratin.
- Reformisternas Reformbudget innebär att statens åtagande för att adressera klimatkrisen ökar väsentligt. Dels genom radikalt ökade klimatsatsningar, dels genom massiva klimatinvesteringar de kommande tio åren. De löpande klimatsatsningarna finansieras av dem som släpper ut mest och har störst ekonomiskt utrymme tack vare Reformbudgetens fördelningspolitiska profil.
- Reformisternas Reformbudget bygger på ett moderniserat finanspolitiskt ramverk som likt kommuner och regioner tillåter staten att särskilja drifts- och investeringsbudget. Idag tvingas politiken till ekonomiskt och samhälleligt skadliga prioriteringar mellan välfärdens kostnader och nödvändiga investeringar. Separationen gör det också tydligt att Reformisternas Reformbudget inte finansierar långsiktiga driftskostnader såsom välfärdssatsningar och pensionshöjningar med lånade pengar.

- Reformisternas Reformbudget innebär en ansvarsfull finanspolitik. Reformbudgeten har efter den initiala krisfasen en sammanlagd långsiktig upplåning på 2 % av BNP för finansiering av investeringarna i investeringsbudgeten. Det ger god marginal till gränsen inom EU:s Stabilitets- och tillväxtpakt samt håller den offentliga sektorns bruttoupplåning stabil som andel av BNP och långt under det nuvarande europeiska ramverkets rekommenderade gräns. Reformbudgetens expansiva finanspolitik skulle stabilisera svensk ekonomi genom att ha en gynnsam påverkan på inflationen nu när penningpolitikens möjligheter är uttömda.

NYCKELTAL FRÅN REFORMBUDGETEN

(Miljarder kronor)	År 1	År 2	År 3
Driftbudget	-32	12	84
Summa reformer	240	258	271
Summa finansiering	209	270	355
Investeringsbudget	-144	-153	-166
Varav nya satsningar	26	38	50
Summa satsningar utöver BP21	222	252	294
Reformbudgetens upplåning på årsbasis	-212	-176	-118
Offentliga sektorns bruttoupplåning som andel av BNP	44,48 %	45,60 %	45,58 %

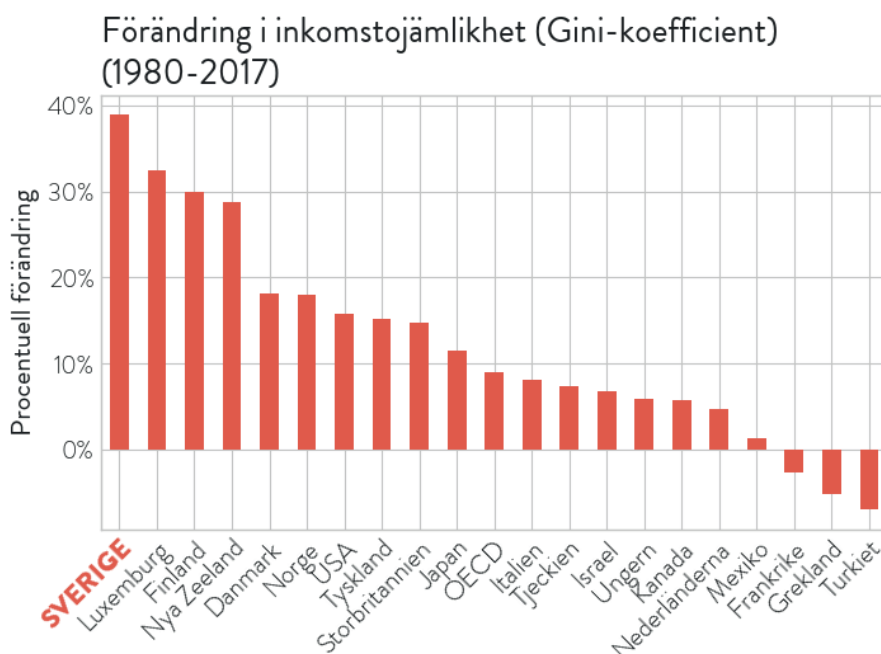
Tabell 1. Nyckeltal från *Vi har råd! En reformistisk nystart för Sverige*, miljarder kronor. För driftbudgeten presenteras siffror efter nettoeffekten för växlingen rättviseavdrag-jobbskatteavdrag. BNP och skuldprognoser baserade på siffror i budgetpropositionen för 2021 samt egna beräkningar. Satsningar utöver BP 21 efter avräkning för liknande satsningar och nej till vissa aviserade reformer.

1. SÅ VÄNDER VI KRISEN

Den ekonomiska kris som Sverige och världen står inför kommer att ställa politiken inför ett historiskt avgörande vägskäl. Alla är överens om att det behövs stimulansåtgärder. Beroende på vilken väg som väljs kan den negativa spiral av växande ojämlikhet och ekologiska problem som präglat utvecklingen sedan 80-talet förstärkas – eller så kan vi komma att se tillbaka på coronakrisen som en vändpunkt då man valde vägen mot en grön, rättvis och hållbar återhämtning.

Coronakrisen har ställt de sociala och ekologiska utmaningarna på sin spets. Även om coronapandemin har varit den utlösande faktorn för en djup ekonomisk kris så har varningslamporna blinkat under lång tid, både vad gäller klimatet och ekonomin. Covid-19 har också gjort det tydligt att det sätt vi organiserar och finansierar välfärden på inte fungerar. De sociala klyftorna växer snabbt – i Sverige är de idag lika stora som på 1940-talet.¹ Samtidigt fördjupas klimatkrisen. Tiden blir allt knappare att vända utvecklingen. Trots en tillfällig minskning av utsläppen under månaderna då världen stängdes ned är koldioxidhalten i atmosfären rekordhög, förmodligen den högsta på 3 miljoner år, och 2020 ser ut att bli ett av de varmaste år som någonsin uppmätts.² En riktig grön återhämtning efter pandemin är förmodligen sista chansen att begränsa den globala uppvärmningen till 1,5 grader.³

Reformisterna har tidigare tagit fram ett reformprogram och en Reformbudget för hur Sverige kan ta sig an de stora samhällsutmaningar vi står inför. Nu presenterar Reformisterna en uppdaterad Reformbudget om hur landet kan återhämta sig efter coronakrisen – på ett hållbart sätt som minskar klyftorna och gör att Sverige kan uppfylla Parisavtalets mål. Grunden är en ny ekonomisk politik för återuppbyggnad av en fungerande och jämlikhetskapande välfärd kombinerad med storskaliga investeringar i grön omställning och samhällets infrastruktur.

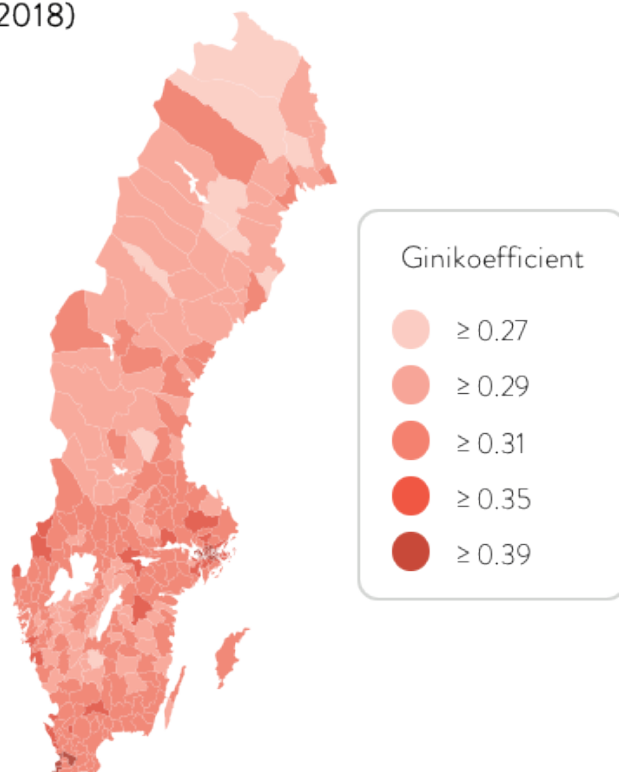

Figur 1. Förändring i inkomstjämlighet mätt i gini-koefficient. Sverige är ett av de länder i världen där ojämlikheten ökat allra mest mellan 1980-talet och slutet av 2010-talet – både i absoluta och relativa termer.⁴

Sverige har på relativt kort tid gått från att vara ett av de mest jämlika länderna i världen till ett land där samhällsklyftorna växer i snabb takt. Internationellt sticker Sverige ut som ett av de länder där den ekonomiska ojämlikheten vuxit allra mest. Den ekonomiska krisen i pandemins spår riskerar att spä på denna utveckling. En del hävdar att utvecklingen beror på "oundvikliga

faktorer” som globalisering, teknikutveckling eller EU-inträde. Men förändringarna har inte bara hänt. Brutaliseringen av det svenska samhället – ökad ojämlikhet, fler fattigpensionärer, resurs- och personalbrist i välfärden, sjunkande skolresultat, konstant bostadsbrist – är i hög grad också konsekvenser av politiska beslut.⁵ Om Sverige inte väljer rätt väg i sin krishantering riskerar vi att mötas av fler beslut som förstärker denna negativa utveckling. Vilja till stimulansåtgärder saknas inte, men mycket av det som föreslås visar att det är företagens och företagsägarnas behov som prioriteras. Politiken tycks inte ha lärt sig av de stora misstag som begicks under den senaste finanskrisen. Väljer landet rätt väg mot en rättvis och hållbar omställning av ekonomin för hela landet kan detta tvärtom bli en möjlighet för våra folkvalda att visa att man lärt sig av sina misstag.

Ginikoefficient per kommun (2018)

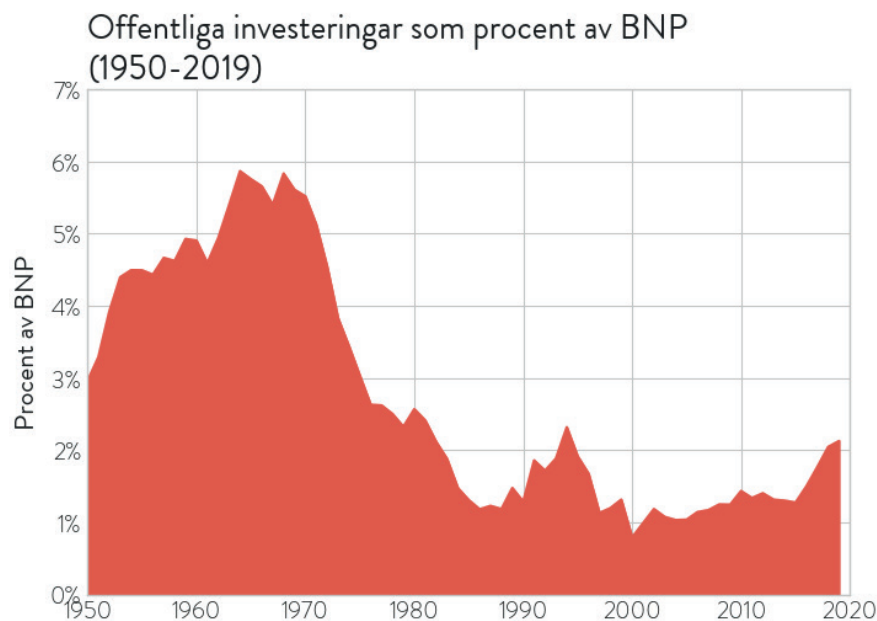

Källa: SCB (2018)

Figur 2. Inkomstjämlighet i Sveriges kommuner. Ojämlikheten inom Sveriges kommuner är ojämnt fördelad. Figuren visar att den största ojämlikheten (mörkrött) återfinns i Sveriges södra halva och våra storstadsområden. Det är också primärt där den absoluta majoriteten av de som gynnas av årtionden av skattesänkningar bor.⁶

Utvecklingen idag är inte unik. På 30-talet växte de högerextrema krafterna i takt med arbetslöshet och ekonomiska klyftor. En blind marknadstro förklarade politiken och de etablerade partierna satt fast i åtstramningspolitikens skruvstäd. I Tyskland blev konsekvenserna katastrofala. I andra länder utmanades dogmerna. I USA drev Roosevelt istället igenom sin så kallade New Deal och i Sverige lanserade socialdemokratin liknande reformer.

Efter andra världskriget växte en bred enighet fram om vikten av en aktiv stat och att reglera och begränsa marknadskrafternas inflytande över samhällsutvecklingen. De gemensamma investeringarna växte och Sverige förvandlades till ett av världens mest jämlika länder. Utvecklingen bröts på 1970-talet. Ett avgörande skäl är de politiska beslut som fattats sedan dess. Sedan 1980-talet har de offentliga satsningar som krävs för att ett jämlikt samhälle ska upprätthållas uteblivit. Lägre skatter, minskade offentliga investeringar och ett allt större individuellt ansvar för försörjning och välfärd har i stor omfattning bidragit till de växande samhällsklyftorna och dagens brister inom välfärd och infrastruktur.

Figur 3. Offentliga investeringar som procent av BNP 1950–2019. Historisk utveckling av offentliga investeringar.⁷

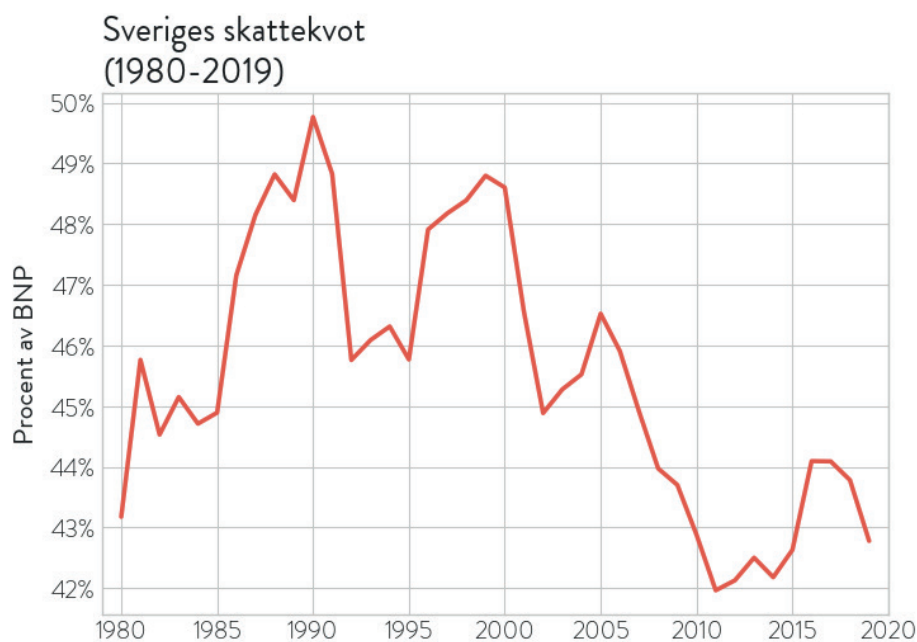
Samhällsutvecklingen har slagit mot många. Den ekonomiska situationen för en stor del av Sveriges pensionärer är idag ovärdig ett välfärdssamhälle. Sverige har den högsta andelen fattiga pensionärer i Norden. Drygt 12 procent av de äldre, 245 000 personer, hamnar numera under fattigdomsgränsen. En majoritet är kvinnor som haft arbetaryrken.⁸

Även inom välfärden syns bristerna. Idag saknas framför allt sjuksköterskor men även undersköterskor och läkare inom primär-, specialist- och förlossningsvård. Vårdköerna har blivit längre. Var fjärde plats i äldreboenden har försvunnit sedan år 2000, fast andelen äldre har ökat. Decennier av åtstramningar inom äldreomsorgen har lett en ohållbar arbetssituation där personalen sliter för att ge god omsorg och ofta själva blir sjuka av stressen. Detta har understruktits av att många äldreboenden varit oförmögna att hantera corona och att självklar utrustning som munskydd har saknats. Skolan brottas med försämrade resultat och växande ojämlikhet. Samtidigt undermineras förtroendet för det gemensamma av privatiseringsskandaler som Nya Karolinska och obscena vinster för friskolekoncerner.

Den övergripande förklaringen till välfärdens kris är tredelad.

1. Krypande åtstramningar som över tid skapat en uppenbar resursbrist i välfärden
2. En utveckling av välfärdens styrning och organisering, där marknaden prioriterats framför välfärdens uppdrag och ändamål
3. En förskjutning av makten över välfärden från våra folkvalda till marknaden och juridiken

I denna Reformbudget fokuserar Reformisterna på det första problemet: resursbristen. Dagens bistra verklighet är att den svenska välfärden saknar pengar. Skattekvoten (alltså skatter och sociala avgifter som andel av BNP) har minskat ända sedan 1990-talet. 1999 låg andelen runt 49 procent. Idag är den nere på 42,8 procent, efter bottennoteringen 42,0 procent under Alliansåren. Om skattekvoten hade legat på samma nivå som vid millennieskiftet så hade skatteintäkterna i år varit omkring 300 miljarder kronor högre – en summa som motsvarar tio svenska polisväsenden. Till detta bör räknas en rad ideologiskt motiverade utförsäljningar av i många fall väl fungerande företag som över tid hade lämnat betydande utdelningar till statsbudgeten.

Figur 4. Sveriges skattekvot 1980–2019. Utvecklingen av Sveriges skattekvot sedan 1980.⁹

Sverige har under lång tid också fört en extremt stram budgetpolitik, en politik man blir allt mer ensam i världen om att förespråka. Agendan var möjligen motiverad på 1990-talet, men idag har den förvandlats till en idémässig zombie som förlamar det politiska handlingsutrymmet. Sverige har numera bland de lägsta statsskulderna i Europa – även efter årets krispaket. Samtidigt står landet sedan länge inför stora, strukturella samhällsutmaningar.¹⁰ Allt fler forskare påpekar att det här är till skada för Sveriges ekonomi och långsiktiga samhällsutveckling.

De nedskärningar som följt i spåren av den kraftigt sänkta skattekvoten och den finanspolitiska tvångströjan har fått fler allvarliga konsekvenser. Velfärdsstatens urholkning och de växande klyftorna har under lång tid gött nationalistiska och högerpopulistiska krafter. Politikens handlingsförlamning har med rätta skapat frustration, som fångats upp av krafter på den yttersta högerkanten. Idag har utvecklingen gått så långt att de utmanar demokratiska fri- och rättigheter. 30-talets skugga svävar ånyo över vår samtid.

Politikens handlingsförlamning och de gångna decenniernas överdrivna tilltro till marknaden har också bidragit till klimatkrisen. Klimatkrisens omfattning beror i grund och botten på att världen under lång tid skjutit problemen på framtiden. Politiken har lämnat utvecklingen åt marknaden, samtidigt som marknadens styrning har varit för svag för att driva fram en grön omställning. Trots att resurser och tekniska möjligheter har funnits så har det under lång tid satsats för litet på att göra något åt problemen. Resultatet har blivit att utsläppen har fortsatt att växa, samtidigt som tiden för att ställa om har krympt.

Coronakrisen har förvisso lett till att utsläppen i världen förväntas minska under 2020, med 4-7 procent.¹¹ Men det historiska fallet är tillfälligt, ofrivilligt och illustrerar snarare den enorma utmaning världen står inför: koldioxidhalten i atmosfären är den högsta på över tre miljoner år. I år förväntas medeltemperaturen i världen tangeras eller slå nytt rekord, 1,2 grader högre än under förindustriell tid. Vi är i rask takt på väg mot den smärtgräns mellan 1,5 och 2 graders uppvärmning som världens länder i Parisavtalet har enats om att undvika. I januari 2020 återstod 335 miljarder ton av den koldioxidbudget som anger hur mycket mer utsläpp som är möjliga om uppvärmningen ska begränsas till 1,5 grader.¹² Denna siffra motsvarar 7-8 år med dagens utsläppstakt. Om uppvärmningen ska begränsas till 1,5 grader så måste utsläppen, enligt FN:s miljöorgan UNEP, halveras till år 2030 och närma sig noll år 2050.¹³ Det innebär att de måste minska med i genomsnitt 7,6 procent per år. För att hålla uppvärmningen väl under

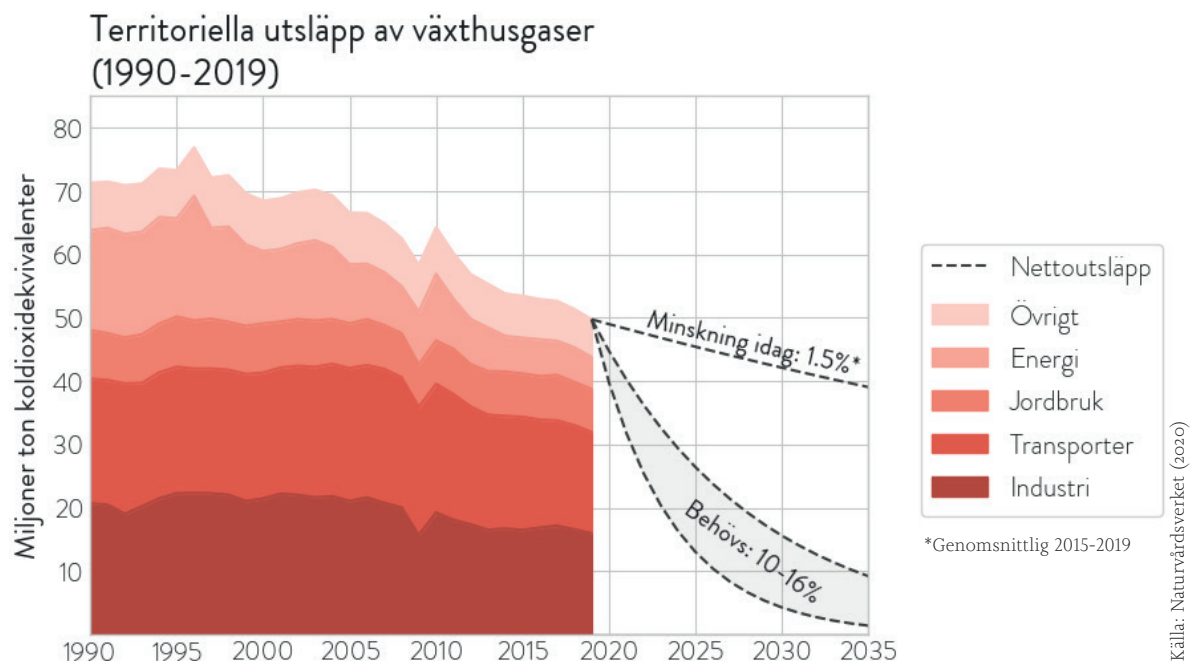
2 grader "räcker" det med 4 procent per år. Det historiska utsläppsfaller under coronakrisen behöver med andra ord upprepas eller överträffas, varje år framöver i flera decennier. UNEP:s kalkyler förutsätter samtidigt att världen lyckas suga avsevärda mängder koldioxid ur atmosfären. Siffrorna gäller också för världen som helhet. Resursstarka länder behöver sannolikt klara uppgiften snabbare än utvecklingsländer. Enligt en färsk analys innebär det här att utsläppen i Sverige och EU sannolikt behöver närma sig noll under 2030-talet.¹⁴

En riktig grön återhämtning efter coronakrisen utgör i klartext sannolikt sista chansen att klara Parisavtalets mål.¹⁵ Omställningstakten måste öka rejält, samtidigt som utrymmet för missriktade, fossila satsningar numera är obefintligt.

Sverige utgör här inget undantag. Som land har Sverige goda förutsättningar att genomföra en grön omställning. Vi är ett rikt land, med gott tekniskt kunnande och stora förnybara energiresurser. Och Sveriges utsläpp har förvisso krympt på senare år, men i alldeles för långsam takt. Under perioden 2015-2019 minskade de territoriella utsläppen med någon procent per år. Räknas internationella transporter och import in minskade utsläppen inte alls. För att klara vårt nuvarande klimatmål – netto nollutsläpp år 2045 – måste takten öka till 5-8 procent per år.¹⁶ För att nå nollutsläpp under 2030-talet, och på allvar vara i linje med Parisavtalets mål, behöver tempot öka ytterligare, till 10-16 procent per år.¹⁷

Det här är ingen omöjlig uppgift – tvärtom. Idag håller förnybar energi på att konkurrera ut fossila bränslen inom elproduktion. Den förnybara energirevolutionen har möjliggjorts av en handfull länders målmedvetna satsningar på industriell uppskalning av sol- och vindkraft. Samma sak kan åstadkommas för transporter, industri och övriga samhällssektorer. Men det kräver en betydligt aktivare stat, som driver på för gröna investeringar, ser till att de gröna alternativen skalas upp och sätter ner foten mot fortsatta fossila satsningar.

Den fossila eran är obönhörligen på väg att gå i graven. Ödesfrågan handlar om hur lång tid det kommer att ta. En grön omställning har potential att skapa jobb, bidra till teknisk utveckling och ingjuta hopp om en bättre framtid. En offensiv storsatsning på grön omställning är inte bara nödvändig för att klara klimatmålen. Investeringarna kommer att bli lönsamma, både för staten och Sverige som helhet. De länder som vågar satsa gör inte bara världen en tjänst, de gör det med extremt låg risk.

Figur 5. Territoriella utsläpp av växthusgaser 1990–2019. Sveriges territoriella utsläpp av växthusgaser minskar inte i den takt de borde.¹⁸

Det har blivit smärtsamt uppenbart att vår tids färdriktning är ohållbar – ekologiskt och socialt. De gångna decenniernas ekonomiska dogmer har numera diskvalificerats av världens samlade expertis – från OECD och IMF till FN:s klimatpanel.¹⁹ Men politiken släpar ängsligt efter. Precis som under 30-talet behövs en omstöpning av den ekonomiska politiken, en New Deal. Men den här gången måste den vara grön.

Coronakrisen utgör ett vägskäl. Världen över har politiken tvingats till en omvärdering. I Europa har Tyskland och EU öppnat dörren för ett investeringsdrivet, grönt återhämtningsprogram. I USA driver Demokraterna på för en liknande agenda. I den här Reformbudgeten pekar Reformisterna ut riktningen för en socialdemokratisk politik för 2020-talet. En politik som tar ansvar inför framtiden, där staten återigen börjar investera i det gemensamma, och där de satsningar som krävs för att föra Sverige ur coronakrisen och samtidigt ta itu med de stora samhällsutmaningar vi står inför verkligen genomförs.

2. BEDÖMNING AV EKONOMISKT LÄGE

Efter några år där det trots flera orosmoln fanns flera faktorer som talade för ett gott ekonomiskt läge har världsekonomin under coronakrisen genomgått ett fritt fall med oöverskådliga konsekvenser. Arbetslösheten har skenat, BNP rasat och på flera håll, däribland USA, har stor social oro uppstått. Det finns stor osäkerhet om och när världsekonomin återgår till ett normalläge efter pandemin. I Europa är osäkerheten också stor, både kring pandemins fortsatta utveckling, huruvida många länder kommer att kunna återhämta sig, samtidigt som frågetecknet kring Storbritanniens utträde ur Brexit kvarstår. Detta kommer givetvis att påverka Sverige, särskilt eftersom vi är en liten och exportberoende ekonomi. Redan nu ser vi att arbetslösheten ökar, att tillväxten sjunker och att det finansiella läget för offentlig sektor har försämrats.

Flera tickande bomber från den tidigare högkonjunkturen riskerar nu att explodera. En av orsakerna är att centralbanker hållit räntor låga vilket lett till uppblåsta priser på finansiella tillgångar och höga skuldnivåer. I Sverige är en kraftigt ökad privat skuldsättning, (delvis orsakad av bostadsbristen) och en låg inflationstakt, särskilt oroande. Dessa problem riskerar att skapa långvariga problem i svensk ekonomi som kommer att kännas i nästan alla svenskers plånböcker, men särskilt hos de mest sårbara och utsatta.

Svenska regeringen har agerat snabbt för att möta den ekonomiska nedgång som skett till följd av coronakrisen. Bland de största satsningarna finns tillfälliga sänkningar av arbetsgivaravgifter, korttidsarbete (även kallat korttidspermittering) och ett så kallat omställningsstöd för företag med intäktstapp. Flera tillfälliga förändringar av a-kassan och andra socialförsäkringar har också genomförts.²⁰ Det är dock tydligt att många av satsningarna främst har syftat till att rädda företag och har varit väldigt dyra, inte minst den generella sänkningen av arbetsgivaravgiften. Det får heller inte glömmas att den höger som under hösten ropat efter statsfinansiella åtstramningar under våren efterfrågade icke-behovsprövade direktbidrag till företag på över 100 miljarder i månaden. I efterhand kan konstateras att krisstöden som genomfördes faktiskt inte behövdes i den utsträckning som först befarat och att det var klokt av regeringen att hålla tillbaka mot samarbetspartiernas krav på ytterligare sänkta arbetsgivaravgifter.

Det är osäkert om det internationella samfundet kommer att kunna genomföra den återhämtningsspolitik som behövs. De normer, regler och institutioner som format mellanstatliga relationer och handel sedan efterkrigstiden undermineras i detta nu av krafter såsom Trumps USA, Kina och Brexit. För Sverige som är ett litet och handelsberoende land är denna utveckling särskilt oroväckande. Inte enbart för att rådande handelssystem är under attack, utan även då det internationella samfundets förmåga att gemensamt hantera kriser är kraftigt försvagat jämfört med finanskrisen 2008–2009. Även om det finns positiva tecken kring EU:s hantering av coronakrisen, där man gjort avsteg från den tidigare så strikta budgetdisciplinen, framstår EU:s ställning fortfarande som skör.

Med utgångspunkt i dessa utmaningar och förutsättningar är det tydligt för Reformisterna att en investeringsdriven reformagenda bäst kan hantera och adressera:

- Coronakrisens efterverkningar
- Den skenande sociala och ekonomiska ojämlikheten
- Den tilltagande klimatkrisen
- De skriande välfärds- och investeringsbehov som återfinns i Sverige

För att få till stånd en sådan reformagenda krävs ett nytt finanspolitiskt ramverk i kombination med en entreprenöriell stat som mobiliserar såväl offentligt som privat kapital.

Vad Reformisterna föreslår:

- Ett nytt ramverk för den ekonomiska politiken
- Reformen för en starkare välfärd och ett grönare Sverige
- En skattereform för ökad jämlikhet, utbyggd offentlig sektor och rättvis grön omställning

Reformisterna har i denna Reformbudget inte valt att fokusera på tillfälliga krisåtgärder, utan istället siktar in oss på de långsiktiga strukturreformer som behövs för att skynda på återhämtningen och bygga ett starkare och mer motståndskraftigt samhälle i god tid innan nästa globala kris slår till.

3. NYTT RAMVERK FÖR DEN EKONOMISKA POLITIKEN

Förslag: Överskottsmålet överges genom att det finanspolitiska ramverket byggs på en separation mellan en investeringsbudget där lånefinansiering tillåts och en driftsbudget där ett balansmål över konjunkturcykeln styr, skuldankaret justeras med hänvisning till de stora globala förändringarna under 2020-talet, och regeringen verkar för ett förändrat ekonomiskt ramverk också på EU-nivå.

Sverige har ett av världens mest restriktiva ramverk för den ekonomiska politiken. Hela den offentliga sektorns finanser ska visa överskott över konjunkturcykeln. Utgiftstak fastställs och blir lag. Kommuner och regioner är ålagda hårda krav på budgetbalans. Penningpolitiken är helt inriktad på en stabil inflationstakt.

Varken finans- eller penningpolitik är inriktade på full sysselsättning, jämn ekonomisk fördelning eller ger tillräckligt utrymme att hantera akuta eller kommande samhällsproblem, såsom klimatomställning, bostadsbrist, migrationsströmmar eller pandemier. Dagens finanspolitiska ramverk har hållit tillbaka den ekonomiska, sociala och miljömässiga utvecklingen i Sverige. Trots ekonomiskt utrymme har skapande av reala värden i form av bland annat infrastruktur, beredskap, hållbara produktionssystem och bostäder uteblivit. Reformisterna vill ändra på detta.

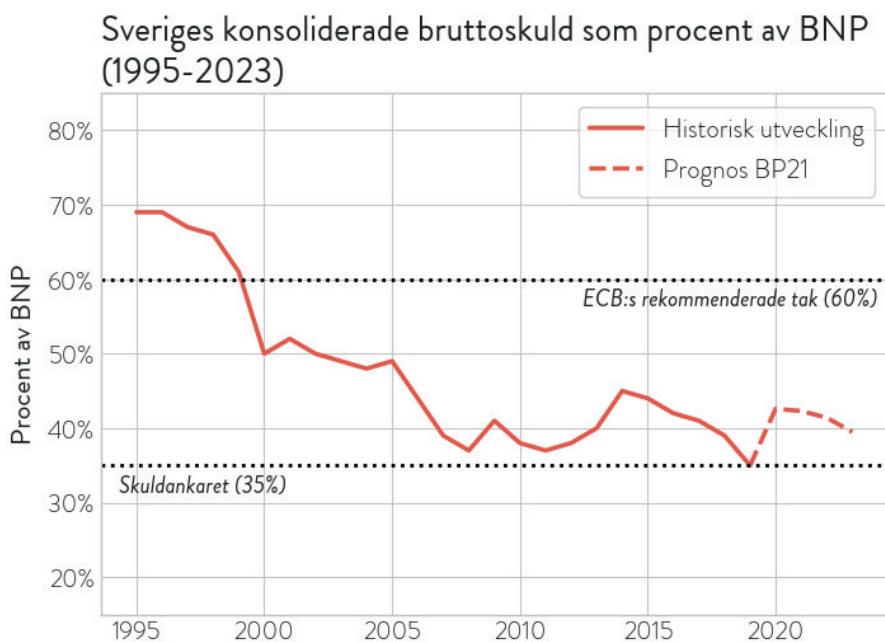
Vårt förslag till nytt finanspolitiskt ramverk innebär ett steg mot en mer förnuftsbasead ekonomisk politik. Reformisterna föreslår en ekonomisk politik där samhällets tillgång till arbetskraft och produktiva resurser fullt ut används för att tillfredsställa samhälleliga behov. En politik i folkflertalets intressen. Reformen består av flera förändringar: att olika regler antas för utgifter för investeringar och drift och att skuldankaret justeras med hänsyn till pandemins globala effekter under 2020.

Vid sidan av ett förändrat svenskt finanspolitiskt ramverk bör regeringen även verka för att Europeiska unionens regelverk gör skillnad på drift och investeringar när offentliga underskott beräknas.

3.1 ÅTSTRAMNINGAR RESULTATET AV DAGENS RAMVERK

En restriktiv finanspolitik av det slag som präglade större delen av 2010-talet måste undvikas i coronakrisens spår. Att tillämpa dagens ekonomiska ramverk i krisens efterdyningar skulle få förödande följder. Detta eftersom staten under lång tid skulle behöva ha stora budgetöverskott för att "ta tillbaka" kostnaderna för krispolitiken och nå det överskottsmål ramverket föreskriver. Inte bara skulle långsiktiga bostads- och infrastruktursatsningar utebli, skatteintäkter skulle också behöva tas från välfärden för att möjliggöra budgetöverskottet. Skattepengar skulle med andra ord läggas på avbetalningar samtidigt som nödvändiga investeringar skulle utebli och nedskärningar krävas i välfärden.

Erfarenheterna från finanskrisen 2008-2009 visar att en sådan ensidig strävan efter överskott i offentliga finanser får allvarliga konsekvenser. År efter år genomfördes besparingar och nedskärningar i välfärdens kärnområden som skola, sjukvård och äldreomsorg. Arbetslösheten kom aldrig ner till samma nivå som före finanskrisen.

Figur 6. Sveriges konsoliderade bruttoupplåning (Maastrichtskuld) som procent av BNP 1995–2023. Historisk samt prognostiserad utveckling av den svenska konsoliderade bruttoupplåningen (Maastrichtskulden) som andel av BNP.²¹

Reformisterna är övertygade om att en framgångsrik krispolitik måste bygga på snabba, kraftiga och uthålliga insatser som förhindrar att massarbetslösheten biter sig fast och att ekonomin går in i en nedåtgående spiral. Samtidigt krävs att en långsiktig, hållbar och rationell ekonomisk politik tar vid när vi passerat det akuta krisstadiet. Detta för att inte vingklippa återhämtningen och bygga ett samhälle som står starkare när nästa kris slår till. Därför behöver Sverige ett nytt ramverk för den ekonomiska politiken.

3.2 BRED UPPSLUTNING BAKOM REFORMERAT RAMVERK

Reformeringen av det finanspolitiska ramverket stöds av en lång rad chefsekonomer, företagstoppar, professorer, experter och sakkunniga inom fackföreningsrörelsen, näringslivet och akademien. Redan 2013 skrev Svenska Dagbladet att "stora delar av den svenska ekonomeliten vill slopa dagens överskottsmål."²² Storbankerna har under åren kritiserat regeringens sparande. Swedbanks tidigare chefsekonom Anna Breman har kallat den låga statsskulden "finanspolitisk galenskap" och efterfrågat en expansiv grön finanspolitik vid kommande recession – det vill säga i ett läge där Sverige just nu befinner sig. Ekonomiprofessorn John Hassler menar att Sverige skulle kunna låna 1 000 miljarder, "utan problem". Liknande resonemang har hörts från Assar Lindbeck, en av initiativtagarna till ramverken i samband med 90-talskrisen, och ett flertal andra ledande nationalekonomer. Före detta biträdande riksbankschefen och tidigare statssekreterare på Finansdepartementet, Karolina Ekholm, skriver i ett utlåtande till regeringens jämlikhetskommission att det vore särskilt gynnsamt om finanspolitiken inriktas på "att genomföra offentliga investeringar" som med Sveriges nuvarande finanspolitiska ramverk "riskerar att bli alltför låga ur ett samhällsekonomiskt perspektiv".

Även själva Jämlikhetskommissionen – som leddes av en av det finansiella ramverkets arkitekter Per Molander – adresserar en långsiktig förändring av det finansiella ramverket: "Pandemin har radikalt förändrat förutsättningarna för folkhushållet och de offentliga finanserna. Både skattekvot och överskottsmål kommer att behöva omprövas i grunden." (Regeringens Jämlikhetskommission sida 956.)

Enligt Jämlikhetskommissionens slutbetänkande skulle en övergång från dagens överskottsmål till en lånefinansiering motsvarande 0.66 procent av BNP frigöra 50 miljarder kronor årligen till

jämlikhetsskapande investeringar jämfört med dagens överskottsmål. Detta utan att komma i konflikt med EU:s finanspolitiska regler.

Både före och efter coronakrisen har en rad europeiska länder valt att förändra sina finanspolitiska förhållningslinjer till förmån för investeringar. Där ingår socialdemokratiskt styrda länder som Danmark och högerstyrda länder som till exempel Storbritannien, Nederländerna och Frankrike. Förslaget om investeringsdriven tillväxt är i sig inte helt nytt utan ligger i linje med den traditionella socialdemokratiska investeringspolitik som underlättade byggandet av den socialdemokratiska välfärdsstaten under 1900-talet.

3.3 FÖRSLAG: SEPARERA DRIFT OCH INVESTERINGAR I STATSBUDETEN

Reformisterna anser att statens utgifter bör delas upp i en driftsbudget för löpande utgifter och en investeringsbudget som kan finansieras med lån.

Driftsbudgeten bör finansieras av skatteintäkter. I driftsbudgeten ingår statens löpande utgifter, såsom löner, barnbidrag, pensioner och bidrag till sjuk- och äldreomsorg i kommuner och regioner. Driftsbudgeten bör styras av ett balansmål som innebär att skatteintäkter och utgifter är lika stora över tid. Det betyder att driftbudgeten kan gå med underskott i lågkonjunktur men att detta då ska kompenseras med överskott i högkonjunktur. Det är nödvändigt att inte låta minskade skatteintäkter i lågkonjunktur slå igenom i nedskärningar. Det riskerar annars att leda till en nedåtgående spiral med ökad arbetslöshet, minskad produktion och ännu lägre skatteintäkter. Finansminister Magdalena Andersson har redan ställt sig positiv till ett skrotat överskottsmål till förmån för ett balansmål, inte långt från det balansmål Reformisterna förespråkar.²³

Investeringsbudgeten bör kunna finansieras både av skatteintäkter och långsiktig upplåning. Att investeringar finansieras med lån så att kostnaden slås ut på investeringens hela livstid är en självklarhet i näringslivet och för hushåll, men även kommunernas investeringar lånefinansieras. De flesta privatpersoner som för trettio år sedan lånade till en bostad är idag mycket glada att de inte väntade tills de hade pengarna kontant, utöver att de också haft någonstans att bo de senaste decennierna. Lika glada är de små företag där lån möjliggjorde en stor investering som gjort dem mångdubbelt större än de en gång var.

Att staten med dagens finanspolitiska ramverk tvingas ”spara ihop” till investeringar leder till att viktiga samhällsinvesteringar uteblir. De stora möjligheter till framtidssatsningar som möjliggörs av det faktum att staten idag kan låna närmast gratis, eller till och med till negativ realränta, går till spillo. Finansministern och Sveriges regering har redan använt liknande argument för lånefinansiering i diskussionen kring gröna obligationer och byggandet av höghastighetsjärnvägar. Reformisternas förslag är att ett genomtänkt och ansvarsfullt ramverk införs så att resonemanget också kan bli giltigt för fler välbehövliga investeringar, såsom satsningar mot bostadsbrist och investeringar centrala för industriell förnyelse och omställning.

Investeringsbudgeten bör långsiktigt bestå av dagens existerande offentliga infrastrukturplan, finansieringen till en statlig investeringsbank samt nya infrastruktursatsningar som är lämpade att finansieras genom Riksgälden.

Vi föreslår lånefinansiering av de planerade statliga investeringar som enligt dagens budgetregler bekostas med skatteintäkter. Effekten av detta blir i teorin att skatteintäkter på ca 115 miljarder kronor frigörs. Dessa kan användas till välfärdssatsningar eller ökad investeringstakt. I dess helhet begränsas dock budgetens möjlighet att gå med underskott av EU:s finansiella ramverk. Av den anledningen valde Reformisterna i 2019 års Reformbudget att hålla statens lånefinansiering på omkring 70 miljarder för att landa i total offentlig upplåning, med kommuner inräknat, på två procent av BNP, en procentenhets (≈50 miljarder) marginal till EU:s underskottsgräns.

Sedan coronakrisen är EU:s underskottsregler upphävda, och behovet av långsiktiga investeringar och omedelbara krisåtgärder större. Detta möjliggör större totala underskott i under de kommande åren. Den långsiktigt frigjorda summan av förändringen beror därför på EU:s framtida ramverk, BNP-tillväxten och Sveriges strategi kring den svenska skuldkvoten. Sett till utplanad skuldkvot, kommer ett nytt finanspolitiskt ramverk, tack vare BNP-tillväxt, långsiktigt dock kunna frigöra minst 60 miljarder årligen för ytterligare investeringar eller välfärdssatsningar.²⁴

3.4 FÖRSLAG: JUSTERA SKULDANKARET MED HÄNVISNING TILL DE STORA GLOBALA FÖRÄNDRINGARNA UNDER 2020-TALET

Den ekonomiska krisen i kölvattnet på coronapandemin är inte en vanlig konjunkturedgång utan en exceptionell situation. Våldiga summor satsas nu för att hålla företag och löntagare under armarna och ge nödhjälp till sjukvården. I coronakrisens spår har majoriteten av drabbade länder i världen ökat sin skuldkvot betydligt. Även i Sverige har skuldkvoten ökat. Denna typ av unika händelse blir därför en möjlighet att justera det svenska skuldankaret – som redan innan krisen låg långt under EU:s skuldgräns och nästan omatchat lågt i jämförelse med andra europeiska länders skuldkvoter. Coronakrisen har också visat att den rekordlåga svenska skuldkvoten inte hjälpt Sverige på det sätt som det var menat. Tyskland, Finland, Japan, Österrike, Belgien och Nederländerna har kunnat möta krisen med kraftfulla satsningar (och i vissa fall större än Sveriges), trots att deras skuldkvoter var betydligt högre än den svenska vid krisens inledande skede.

Att försöka "ta tillbaka" de pengar dagens krissatsningar kostat och återgå till en skuldkvot om 35 % av BNP vore både onödigt och kontraproduktivt för återhämtningen. Som förklarats tidigare skulle detta förlänga nedgången och förhindra nödvändiga samhällsinvesteringar, inte minst på klimatområdet. De skulder som krissatsningarna ger upphov till bör istället genom ett förändrat finanspolitiskt ramverk sakta "smälta bort" genom tillväxt och inflation, såsom varit fallet efter flera tidigare allvarliga kriser. I slutändan bör även statsskulden tillåtas att landa på en högre nivå än tidigare skuldankare.

Om ett nytt skuldankare även framledes ska ingå i det finanspolitiska ramverket bör det sättas med utgångspunkt i de globala förändringar som skett 2020 och på en nivå där viktiga samhällsinvesteringar kan genomföras utan att tränga ut nödvändiga välfärdssatsningar.

3.5 FÖRSLAG: VERKA FÖR ETT NYTT EKONOMISKT RAMVERK ÄVEN PÅ EU-NIVÅ

Reformisternas förslag på uppdaterat svenskt finanspolitiskt ramverk är utformat för att kunna genomföras också med de mycket restriktiva finanspolitiska regler som gällde i EU före pandemin.

På EU-nivå fanns före coronakrisen ett starkt tryck att reformera de finanspolitiska reglerna. Det skedde mot bakgrund av en växande insikt om att rigida underskotts- och skuldregler inneburit att offentliga investeringar eftersatts och att konjunktursvängningar förstärkts, vilket i sin tur inneburit sociala nedskärningar och ett försvagat medborgerligt förtroende för EU.

Sedan coronakrisens början har även EU:s finanspolitiska regler temporärt upphört att gälla och förhandlingar förs nu mot bakgrund av den nya globala finanspolitiska situation som uppstått. Ledande EU-företrädare har varnat för att det skulle få förödande konsekvenser om regelverket återinfördes i sin nuvarande form. Allt fler förespråkar att en tydligare åtskillnad görs mellan investeringar och löpande utgifter och att konjunktursvängningar måste kunna motverkas. Det finns således förutsättningar att förändringarna av EU:s finanspolitiska ramverk går åt samma håll som den ekonomiska politik Reformisterna förespråkar. Den svenska regeringen bör trycka på och understödja sådana förändringar.

4. REFORMFÖRSLAG FÖR EN STARKARE VÄLFÄRD OCH ETT GRÖNARE SVERIGE

Den svenska välfärden har länge varit underfinansierad. Detta har slagit hårt mot många – inte minst alla de pensionärer som fått se sin ekonomiska standard urholkas, alla de skolelever som drabbats av nedskärningar i skolan med sjunkande skolresultat till följd, alla de patienter som väntar på operation eller på överbelastade akutmottagningar och alla de äldre med behov av hjälp som tas omhand av ständigt nya människor som försöker hinna med att ge god omsorg i ett pressat minutschema. Samtidigt finns ett skriande behov av investeringar i infrastruktur, att renovera och bygga nya bostäder och äldreboenden samt ett akut behov av gröna investeringar för att tackla klimatkrisen.

Reformisternas förslag för en starkare välfärd och ett grönt Sverige har sammanfattats i 23 reformförslag, som alla syftar till att få bukt med den kroniska underfinansieringen av svensk välfärd. De 23 reformförslagen kan alla sorteras in under något av Reformisternas reformområden som finns att läsa om i Reformisternas Reformprogram. Dessa är:

- Nytt pensionssystem
- Ny social bostadspolitik
- Nytt demokratiserat arbetsliv
- Ny välfärds- och regionalpolitik
- Ny grön reformism

I återstoden av detta kapitel kommer de 23 reformförslagen att presenteras och förklaras.

4.1 ETT KRAFTIGT PENSIONSLYFT INFÖRS OCH DIFFERENTIERAD PENSIONSÅLDER UTREDS

Förslag: För att höja de lägsta pensionerna med upp till 3 500 kronor per månad tillförs 35 miljarder kronor år 1, 35,5 miljarder år 2 och 36,5 miljarder år 3. Regelverket för bostadstillägg och äldreomsorgsstöd anpassas efter höjningen och förutsättningarna för att införa en differentierad lägre pensionsålder för personer i slitsamma och tunga yrken utreds.

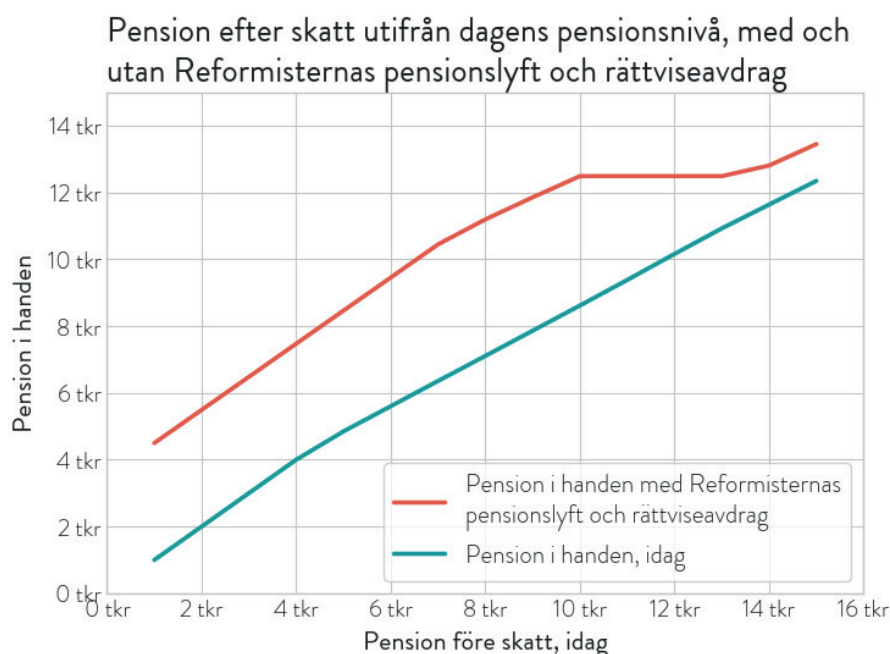
Sverige har alltför många fattiga äldre och ett illa utformat pensionssystem. Dagens undermåliga pensionssystem drabbar inte minst de många kvinnor som tagit huvudansvar för hemmet och arbetat i lönediskriminerade sektorer. Det drabbar även i princip alla som drabbats av svårare sjukdom eller arbetslöshet, eller inte haft möjlighet att lönearbeta så många år i Sverige. Det är därför centralt för jämlikheten och jämställdheten att pensionssystemet förbättras. Det nuvarande pensionssystemet har som främsta syfte att statens finanser inte ska påverkas, vilket har skett till priset av att ett stort antal pensionärer idag har en oacceptabelt låg pension. Cirka 520 000 svenskar har idag en pension på under 10 000 kronor i månaden före skatt. Ytterligare nästan 700 000 har en pension under 13 500 kronor i månaden.

Reformisterna vill därför se ett pensionslyft för dem med lägst pensioner. Det innebär en höjning av pensionen med 3 500 kronor före skatt för dem som har det sämst ställt. Nivån på

höjningen av pensionen trappas sedan av för dem som idag har en statlig pension över 10 000 per månad upp till nivån 13 500 per månad. Det betyder att samtliga med en pension under 10 000 kronor i månaden får 3 500 kronor mer och att de med en pension mellan 10 000 kronor i månaden och 13 500 kronor i månaden får en förstärkning på mellan 3 500 och 1 krona. Sammanlagt får drygt 1,2 miljoner svenskar en höjd pension. Tillsammans med Reformisternas föreslagna skattesänkning för personer med låga pensionsinkomster så motsvarar detta den pensionsförstärkning om 5 000 kronor i månaden före skatt som finns med i Reformisternas reformprogram.

Förslaget är tänkt att genomföras utöver de pensionsförslag som redan lyfts av Socialdemokraterna. Förslaget påverkas inte heller av nivån på tjänstepensionen. Tillsammans med den skattesänkning som även gäller inkomster som inte påverkas direkt av pensionslyftet bevaras på detta sätt ett system där det märks i plånboken att man har lönearbetat, samtidigt som de med allra lägst pension får en dräglig inkomst att leva på.

Ökningen är lika för ensamstående och samboende. För att pensionshöjningen inte ska "ätas upp" av ett lägre bostadstillägg ska justeringar av regelverket för bostadstillägg ske parallellt. Utöver pensionslyftet vill Reformisterna även utreda förutsättningarna för att införa en differentierad lägre pensionsålder för personer i slitsamma och tunga yrken.

Figur 7. Jämförelse före och efter Reformisternas samlade pensionsåtsättning. Pension efter skatt utifrån dagens pensionsnivå, med och utan Reformisternas pensionslyft och rättviseavdrag. Simuleringen räknar inte med tjänstepension.

4.2 FÖRSTÄRKNING AV KOMMUNERNAS OCH REGIONERNAS EKONOMI

Förslag: För att säkra förutsättningarna att leverera välfärd och service till samtliga kommuner och regioner i Sverige tillförs 30 miljarder kronor år 1 och 35 miljarder fr.o.m. år 2 till det i det kommunala utjämningsystemet. Tillskotten villkoras så de inte används för att sänka skatter i kommuner med redan låg skatt.

Utöver tillskotten stärks kommuner och regioner genom ökade skatteintäkter på 54 miljarder fr.o.m. år 1 tack vare Reformisternas övriga satsningar och reformer samt ökande tillskott på omkring 2,5 miljarder per år tack vare indexerade statsbidrag.

Många kommuner och regioner befann sig i en krisliknande situation redan innan covid-19 började spridas i landet. Coronapandemin har på flera sätt komplicerat läget ytterligare. Skatteintäkterna har dämpats och regionerna har stora merkostnader för hälso- och sjukvården parallellt med fall i intäkter inom kollektivtrafik och tandvård. Regeringen har lovat att täcka merkostnader för vård och omsorg kopplad till pandemin och tillfört ytterligare statsbidrag till kommunerna. Enligt Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) behövdes redan före coronakrisen 26 miljarder tillföras till kommunerna 2021 och 38 miljarder 2022 för att kunna upprätthålla välfärden.²⁵

Förutom skillnaderna i kvalitet är även skillnaderna i nivån på kommunala och regionala skatter orimligt stora. Skillnader i kommunalskatt bör enbart reflektera skillnader i service, effektivitet och avgiftsnivå. Så är inte fallet idag.

Sverige består av 290 kommuner och 21 regioner där förutsättningar att leverera välfärd och service varierar kraftigt. Det finns stora skillnader vad gäller allt från demografi och geografi till skattekraft. Syftet med det kommunala utjämningsystemet är att skapa likvärdiga förutsättningar för kommuner och regioner att tillhandahålla välfärdstjänster.

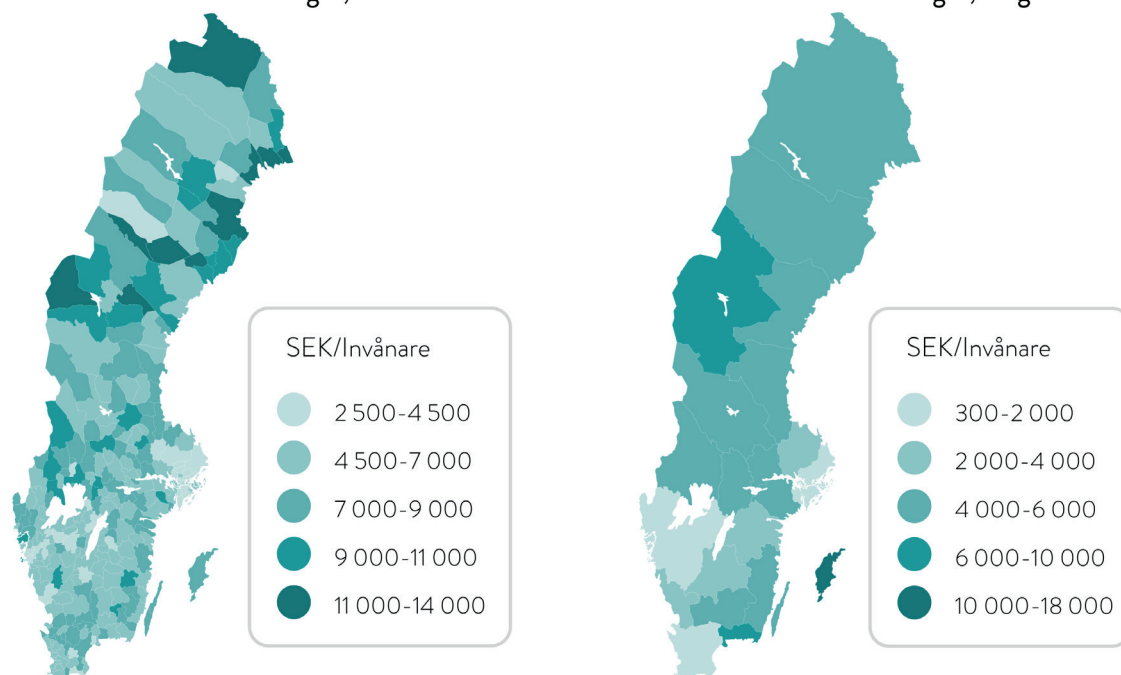
Idag betalar en arbetstagare i Solna och Österåker drygt 17 procent kommunalskatt jämfört med nästan 24 procent i Dorotea och Munkedal. Reformisterna menar att konkreta politiska förslag behöver tas fram och genomföras för utjämning av de systematiska skillnaderna mellan skattesatserna i landets kommuner och regioner. Stora tillskott till det kommunala utjämningsystemet bidrar till att de kommuner som har högst kommunalskatt kan sänka denna. Det är ett viktigt steg mot kommunpolitisk rättvisa. Vid sidan om denna önskade effekt för högskattekommuner ställs krav på tillskotten så att pengarna annars når ut i välfärdens verksamheter. Det är avgörande för att säkra att Reformisternas kommunsatsning inte leder till ytterligare skattesänkningar i lågskattekommuner.

Förutom den föreslagna ökningen av statens inbetalningar i det kommunala utjämningsystemet i denna Reformbudget kommer även höjningen av pensioner, försörjningsstöd, tak och golv i a-kassa, aktivitets- och sjukersättning samt effekten av att det förhöjda grundavdraget ersätts med Reformisternas rättviseavdrag dessutom att leda till högre skatteintäkter för kommunsektorn. Dessa intäkter förväntas tack vare deras fördelningspolitiska struktur ha en utjämnande effekt på kommunernas skatteinkomster.

Reformisterna föreslår att tillföra utjämningsystemet mellan kommuner och regioner 30 miljarder kronor år 1 och 35 miljarder från och med år 2. Dessa tillskott sker utöver de tillskott som redan aviserats i budgetpropositionen för 2021 samt av regeringen tidigare under 2020. Utöver detta innebär Reformisternas föreslagna statsbidragsindexering tillskott som ökar med omkring 2,5 miljarder per år, och de reformer Reformisterna föreslår ger ökade skatteintäkter för kommunerna och regionerna på ca 54 miljarder kronor från och med år 1.

Förstärkt ekonomi i kronor per invånare och år,
Reformisternas Reformbudget, Kommunnivå

Förstärkt ekonomi i kronor per invånare och år,
Reformisternas Reformbudget, Regionnivå

Källa: Egna beräkningar

Figur 8. Fördelning av Reformisternas samlade välfärdssatsning. Tillskott per invånare för Sveriges kommuner och regioner som följd av Reformisternas välfärdsförstärkningar.

4.3 UPPRÄTTANDET AV EN STATLIG INVESTERINGSBANK SAMT ÖKAD UPPLÅNING FÖR AV INFRASTRUKTUR GENOM RIKSGALDEN

Förslag: För att etablera en statlig investeringsbank för finansiering av grön omställning, nyindustrialisering och nybyggnation avsätts 0,2 miljarder kronor år 1, 0,2 miljarder kronor år 2 och 0,25 miljarder kronor år 3 ur investeringsbudgeten. För att kapitalisera investeringsbanken och öka statliga investeringar avsätts sammanlagt omkring 20 miljarder kronor år 1, 30 miljarder år 2 och 50 miljarder år 3 ur investeringsbudgeten.

Sverige har i grund och botten goda förutsättningar att klara en grön omställning. Vi är ett rikt land med stort tekniskt kunnande och omfattande förnybara energiresurser. De stora utmaningarna handlar bland annat om att ställa om transportsektor och industri. Det stora problemet är att omställningstakten är för låg. Dagens politik är otillräcklig för att uppfylla nuvarande klimatmål, och klimatmålen i sig är tyvärr otillräckliga för att uppfylla Parisavtalets mål – problem som på senare år belysts i en rad studier och myndighetsrapporter.²⁶

För att driva på omställningen föreslår Reformisterna därför en svensk grön ny giv – ett reformpaket för en rättvis grön omställning, i linje med Parisavtalets mål och med sikte på netto nollutsläpp år 2035.

En bärande del av reformpaketet utgörs av en statlig investeringsbank efter Europeiska Investeringsbankens (EIB) och den tyska federala investeringsbanken Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW) modell. EIB har utvecklat lån och garantier som enligt statsstödsreglerna är godkända för bruk i Sverige. Banken kan utformas enligt en fond-i-fond-struktur, vilket möjliggör för

institutionella investerare som pensionsfonder att investera i projekt.²⁷ Förslaget ligger också i linje med rekommendationer från EU och OECD.

Investeringsbankens främsta syfte är att mobilisera privat kapital och tillgodose aktörer med billigt och tålmodigt kapital. Investeringsbanken får kapital från staten som används som säkerhet för lån på den internationella kapitalmarknaden. I nedanstående förslag är bankens hävstångseffekt gånger 10. Det betyder att banken får låna upp 10 kronor för varje krona i säkerhet (det vill säga, för varje krona i eget kapital) som sedan lånas vidare till förmånliga villkor.

I tabell 2 och 3 presenteras bedömda investeringsbelopp och lämplighet för finansiering via investeringsbank respektive statlig upplåning genom Riksgälden. Specificerade investeringsbelopp gäller utöver budgetpropositionen för 2021 och redan fastställda infrastruktur- och finansieringsplaner. Exempelvis investeras 250 miljarder kronor i höghastighetsjärnväg över en tioårsperiod utöver de medel som återfinns i Trafikverkets nationella plan.

Det specificerade investeringsbeloppet över tre år är totalt 535,5 miljarder kronor. Under denna tidsperiod har 235,5 av 535,5 miljarder kronor kategoriserats till investering i grön omställning, 43 procent av det totalt utlånade kapitalet. Resterande investeringar går i huvudsak till nybyggnation av bostäder.

Det är viktigt att påpeka att det specificerade investeringsbeloppet (535,5 miljarder över tre år och 4 006 miljarder över en tioårsperiod) inte motsvarar direkta statliga investeringar utan syftar till totala summor som mobiliseras till investeringar. En lägre totalsumma kommer därigenom belasta statsbudgeten. På tre år belastas statsbudgeten 101,5 miljarder kronor och över tio år 755,3 miljarder. Skillnaden mellan det belopp som mobiliseras och det belopp som faktiskt belastar statsbudgeten förklaras av investeringsbankens hävstångseffekt.

Eftersom uppskattningar saknas för lämpliga investeringsbelopp för flera omställningsrelaterade investeringar över en tioårsperiod är det inte möjligt att beräkna dess andel av totala belopp. Det totala investeringsbehovet, när samtliga sektorer specificerats, är förmodligen i storleksordningen 4 500 miljarder på tio år.

Baserat på specificerade investeringsbelopp bedöms den genomsnittliga årliga påverkan på statsbudgetens investeringsbudget under tio år vara 75,5 miljarder kronor. Eftersom det kommer ta tid att etablera investeringsbanken och genomföra nya infrastruktursatsningar görs bedömningen att investeringsbudgeten bör öka till 20 miljarder år 1, 30 miljarder år 2 och 50 miljarder år 3. Därefter kommer investeringsbudgeten öka i takt med efterfrågan. För att etablera själva investeringsbanken har 200 miljoner kronor avsatts ur investeringsbudgeten år 1, 500 miljoner kronor år 2 och 250 miljoner kronor år 3. På sikt förväntas investeringsbanken bli inkomstbringande.

Sektorer lämpliga för investeringsbank	Uppskattat investeringsbelopp över 3 år (Miljarder kronor)	Uppskattat investeringsbelopp över 10 år (Miljarder kronor)
Vätgasanläggningar och infrastruktur	3,2	20,0
Upprustning av bostäder (energieffektivisering)	90,0	450,0
Batterifabriker	45,0	160,0
Bioraffinaderi	6,0	22,5
CCS och bio-CCS infrastruktur	6,0	20,0
Elflygsfabrik och elektrifiering av flygplatser	2,0	Uppskattning ej genomförd
Utbyggd laddinfrastruktur	1,1	Uppskattning ej genomförd
Lån till klimatbonusbil	27,0	Uppskattning ej genomförd
Lån till försäljning av verksamhet till anställda	Uppskattning ej genomförd	20,0
Omställning av fartyg och hamnar	2,0	Uppskattning ej genomförd
Nybyggnation av bostäder	300	2 500
Totalt angivet investeringsbelopp, inklusive hävstång	482	3 723
Påverkan på statsskulden	48	372

Tabell 2. Uppskattat investeringsbehov och lämplighet för finansiering via investeringsbank över tre och tio år.

Sektorer lämpliga för upplåning genom riksgälden	Uppskattat investeringsbelopp över 3 år (Miljarder kronor)	Uppskattat investeringsbelopp över 10 år (Miljarder kronor)
Snabbjärnväg	Uppskattning ej genomförd	250,0
Övriga satsningar på spårbundna transporter	22,5	100,0
Skyddsvärd skog	3,3	33,0
Utbyggd kollektivtrafik	27,5	Uppskattning ej genomförd
Totalt angivet investeringsbelopp och påverkan på statsskulden	53	383

Tabell 3. Uppskattat investeringsbehov och lämplighet för finansiering via statlig upplåning genom Riksgälden över tre och tio år.

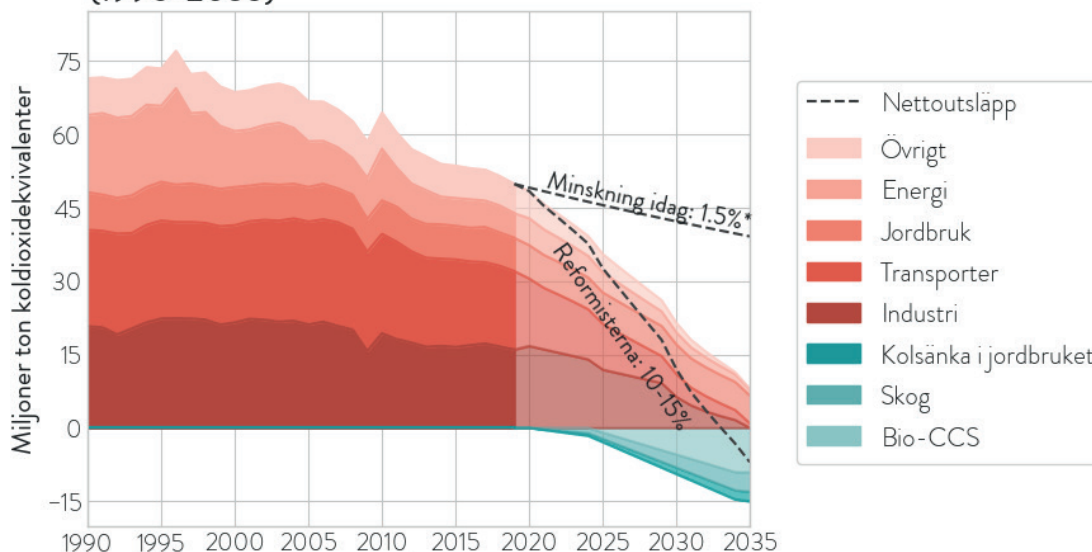
4.4 EN SVENSK GRÖN NY GIV

Förslag: För att finansiera en svensk grön ny giv och möjliggöra att Sverige uppnår klimatmålet netto nollutsläpp år 2035 tillförs 25,5 miljarder år 1, 31,5 miljarder år 2 och 37,8 miljarder år 3.

För att driva på en grön omställning som tar klimatkrisen på allvar föreslår Reformisterna en svensk grön ny giv – ett reformpaket för en modern, grön näringslivspolitik och en rättvis grön omställning, i linje med Parisavtalets mål och med sikte på fossilfrihet och netto nollutsläpp år 2035. Satsningen är inte bara nödvändig för att rädda klimatet. Den kommer att ge jobb och ställa Sverige i framkant i en ofrånkomlig utveckling mot en fossilfri framtid.

Grunden för en svensk grön ny giv utgörs av en aktiv stat och en kraftig förstärkning av gröna investeringar, bland annat genom grön offentlig upphandling och skapandet av en grön investeringsbank. Men det finns också ett tydligt behov av ytterligare reformer för att driva på omställningen, se till att klimatskadliga verksamheter fasas ut, samt att omställningen gagnar alla och att dess kostnader fördelas på ett rättvist sätt. Därför har Reformisternas gröna nya giv tagit ett helhetsgrepp över ekonomins samtliga sektorer genom att föreslå ett femtiotal nya styrmedel. Bland reformerna ingår en storsatsning på energieffektivisering av miljonprogrammet och ett transportlyft som gör det möjligt för alla att ta klivet till fossilfria transporter, oavsett plånbok eller var man bor. Det självklara målet är att alla ska kunna leva ett normalt liv, utan att förstöra framtiden för våra barn och barnbarn. För utförlig information om styrmedel, finansiering och effekter, se Reformisternas kommande rapport om Reformisternas gröna nya giv.

Territoriella utsläpp med Reformisternas gröna nya giv (1990-2035)

Källa: Naturvårdsverket (2020), egna beräkningar

Figur 9. Territoriella utsläpp av växthusgaser, inklusive prognos 2020-2035. Prognos av territoriella utsläpp som effekt av samlade reformer i Reformisternas gröna nya giv.²⁸

För finansieringen av reformerna i en grön ny giv föreslår Reformisterna att 25,5 miljarder tillförs år 1, 31,5 miljarder år 2 och 37,8 miljarder år 3. Medlen finansieras bland annat genom utfasning av klimatskadliga subventioner samt införande av öronmärkta, gröna skatter. Detta tillgodoser att kostnaderna för omställningen främst belastar de delar av befolkningen som har störst ekonomiskt utrymme och generellt står för de största utsläppen. Under kommande 10 år behöver sannolikt ytterligare medel tillföras. Bedömningen är dock att det kommer att ta tid att få till stånd ett system som kan fördela medel på ett kostnadseffektivt vis.

4.5 BARNBIDRAGSLYFT

Förslag: För att stärka barnfamiljernas ekonomi och kompensera de barnfamiljer som ser högre livsmedels- och boendekostnader höjs barnbidraget med 1 000 kr per barn per månad till 2 250 kr. Kostnaden beräknas till 24 miljarder år 1, 24,4 miljarder år 2 och 25 miljarder år 3.

Barnbidraget är en hörnsten i Sveriges generella välfärdssystem. Grundläggande för barnbidraget är att det innebär en påtaglig kompensation för de merkostnader det innebär att skaffa barn, samt att det betalas ut oberoende av familjens privatekonomi i övrigt. Utöver grundbidraget om 1250 kronor per barn och månad betalas flerbarnstillägg ut från andra barnet.

Barnbidragets storlek är avgörande för att upprätthålla förtroendet för generella transferringssystem, där enskilda kvalificerar sig utan prövning av inkomst- eller sysselsättning. Utformningen av dagens barnbidrag, där bidraget är generellt och knyts till barnet istället för föräldrarnas inkomst, undviker samtidigt negativa marginaeffekter.

Barnbidraget är en avgörande inkomst för många barnfamiljer och har därmed en viktig fattigdomsbekämpande effekt. Enligt en rapport från Rädda Barnen levde nästan 200 000 barn i Sverige i ekonomisk utsatthet 2016. En rapport från 2019 konstaterade även att den ekonomiska familjepolitiken i allt lägre utsträckning förmår kompensera för de växande inkomstskillnaderna bland barnfamiljer.²⁹ Vidare konstaterar Försäkringskassan att det krävs regelbundna

höjningar för att barnbidraget ska fungera inkomstutjämnande.³⁰ Det är därför uppenbart att barnbidraget inte längre är tillräckligt effektivt.

Reformisterna gör därför bedömningen att en kraftig förstärkning av barnbidraget behövs. Reformen beräknas kosta 24 miljarder kronor från och med år 1 och 25 miljarder från och med år 3.³¹ Barnbidraget indexregleras också i Reformbudgeten för att motverka en fortsatt värdemässig urholkning av barnbidraget.

4.6 ARBETSTIDSREFORM MED SIKTE PÅ 30-TIMMARSVECKA

Förslag: För att ta steg mot att införa en 30-timmarsvecka tillförs 5 miljarder år 1, 10 miljarder år 2 och 15 miljarder fr.o.m. år 3 för att kompensera för ökade kostnader.

Reformisterna menar att ett framtidsinriktat politiskt projekt måste utmana rådande föreställning om att all produktivitetstillväxt ska omsättas i ökad materiell konsumtion. Att använda delar av tillväxten till att korta arbetstiden skulle ge mer ork och mer tid åt familj och vänner. Arbetstidsfrågan har historiskt varit central i arbetarrörelsens frihetskamp och mellan 1920 och 1973 förkortades arbetsveckan från 56 till 40 timmar. Sedan dess har ingen förkortning av den lagstadgade arbetsveckan genomförts. Reformisterna menar att det nu är dags för en reform som tar steg mot att sänka arbetstiden för heltidsanställda till 30 timmar per vecka.

En sådan reform måste införas varsamt för att säkerställa att den offentliga servicen inte påverkas negativt. Hänsyn måste tas till att vård och omsorg redan idag har svårt att täcka sina personalbehov. Reformisterna föreslår en arbetstidsförkortning som sänker veckoarbetstiden med en timme per år över tio år. Den exakta reformtakten måste utredas så att kompetensförsörjningen i offentlig sektor säkras. Det är samtidigt värt att påpeka att offentlig sektor präglas av en hög andel deltidsarbetande vilket förenklar genomförandet av en arbetstidsförkortning – detta eftersom bortfallet i arbetade timmar till stor del kan neutraliseras genom uppjusterad sysselsättningsgrad och oförändrad absolut arbetstid.³²

För att säkerställa att den offentliga servicen inte påverkas införs också ett riktat statsbidrag för att kompensera kommuner och regioner för ökade kostnader, exempelvis för utbildning och nyanställningar. Fullt genomförd beräknas compensationen till offentlig sektor kosta 50 miljarder per år.³³ Flera studier tyder samtidigt på att sänkt arbetstid kan medföra positiva földeffekter som minskade sjukskrivningar, lägre personalomsättning och ökad produktivitet per arbetad timme, men i detta förslag används en försiktighetsprincip som endast tar med kostnader.

4.7 INDEXERING AV STATS BIDRAG TILL KOMMUNER, AV ERSÄTTNINGAR INOM SOCIALFÖRSÄKRINGSSYSTEMEN SAMT AV PUNKTSKATTER

Förslag: Varje år sker en automatisk nedskärning när löner stiger och priser höjs, medan belopp i statsbidrag till kommuner och regioner, socialförsäkringssystem och punktskatter hålls konstanta. För att förhindra detta föreslår Reformisterna en indexering av dessa belopp. Indexeringen beräknas kosta 2,7 miljarder år 1, 5,7 miljarder år 2 och 9,4 miljarder år 3.

De flesta viktiga poster i statsbudgeten räknas automatiskt upp när ekonomin växer. Detta gäller både utgifter och inkomster. Skatter på konsumtion, inkomster och kapital växer alltså eftersom priser, löner och tillgångsvärden ökar samtidigt som bidrag, avdrag och ersättningar i socialförsäkringssystemet oftast knutna till det som kallas prisbasbelopp, ett index som är kopplat till den ekonomiska utvecklingen och som räknas upp varje år.

En rad viktiga poster följer dock inte med den ekonomiska utvecklingen utan är satta till en fast siffra i kronor och ören utan uppräknings. Statsbidragen till kommuner och regioner räknas inte upp varje år för att motsvara löneökningarna, inte heller golvet och taket för A-kassan eller barnbidraget. Vissa skatter, såsom punktskatter på alkohol och plast samt trängselskatter urholkas också varje år.

Effekterna av detta blir en automatisk nedskärning som bidrar till att skapa det som ofta kallas "reformutrymme". Det har möjliggjort för politiken att presentera satsningar på individer eller kommuner utan att dessa faktiskt får en förstärkt köpkraft. Det systemet är ovanligt sett till jämförbara EU-länder eller våra närmaste nordiska grannar.

Reformisterna anser att detta system är både orättfärdigt och ineffektivt. Det konstanta nedskärningshotet försvårar för kommuner och regioner att långsiktigt planera sin verksamhet samtidigt som dessa gömda nedskärningar och ihåliga 'satsningar' undergräver förtroendet för politiken. Därför föreslås en indexering av icke-indexerade statsbidrag, belopp i socialförsäkringssystem och punktskatter. Sammanlagt beräknas detta kosta 2,7 miljarder år 1, 5,7 miljarder år 2 och 9,4 miljarder år 3.

(Miljarder kronor)	ÅR 1	ÅR 2	ÅR 3
Kostnader			
Indexera tak och golv i A-kassa (KPI)	0,2	0,5	0,9
Indexera grundnivån och lägstanivå-ersättningen i föräldrapenningen (KPI)	0,0	0,1	0,2
Indexera barnbidraget (KPI)	0,4	0,9	1,5
Indexering av de generella statsbidragen (PKV & LPIK)	2,4	4,8	7,8
Intäkter			
Indexering av punktskatter på alkohol och plast samt trängselskatter (KPI)	0,3	0,6	1,0
Total kostnad	2,7	5,7	9,4

Källa: Riksdagens Utredningstjänst (2020). Dnr: 2020:160

Tabell 4. Kostnader och intäkter för att indexera statsbidrag till kommuner och regioner, ersättningar i socialförsäkringssystem och punktskatter.

4.8 ETABLERA BYGGBOLAGET ”FOLKHEMMET AB”

Förslag: För att etablera bolaget Folkhemmet AB som i egen regi bygger, äger och förvaltar hyreslägenheter och specialboenden, bland annat på mark som ägs och/eller anvisas av staten/regionen, budgeteras 8 miljarder år 1 och 4 miljarder år 2 ur investeringsbudgeten.

Sverige har tidigare haft en mycket framgångsrik social bostadspolitik. Idag har vi istället ett kroniskt underskott på bostäder både i förhållande till medborgarnas behov och betalningsvilja, vilket är ett resultat av en av den industrialiserade världens mest marknadsliberala bostadssektor. Monopoliserande och oligopoliserande krafter i bank- och fastighetssektorerna, tillsammans med det kommunala planmonopolet dominerar och stryper utbudet av bostäder. Ytterligare ett bevis på att bostadsmarknaden inte fungerar är de höga vinstmarginalerna bland aktörer inom bank-, fastighetsförvaltnings- och delar av byggsektorn.

I syfte att stärka konkurrensen och innovationskraften inom sektorn samt tillgodose att medborgares behov av bostäder tillmötesgås avsätts 8 miljarder år 1 och 4 miljarder år 2 från investeringsbudgeten för etablering av bolaget Folkhemmet AB. Bolaget ska i egen regi bygga, äga och förvalta hyreslägenheter samt specialboenden, bland annat på mark som ägs och/eller anvisas av staten/regionen. Kapitalet kommer huvudsakligen att användas till att köpa upp ett par medelstora byggbolag i tillväxtregioner eller finansiera tillväxt genom rekrytering. Bolagets verksamhet ska inriktas på innovativa, gröna byggmetoder och teknologier i nära samverkan med universitet och tekniska högskolor. I detta förslag ingår att statliga fastighets- och markinnehav ska användas för etableringen av bostäder i det fall det anses relevant och lämpligt.

4.9 KONKURRENSGRANSKNING INOM FINANSSEKTORN, BYGGSEKTORN OCH FASTIGHETSMÄKLARBRANSCHEN

Förslag: För att komma till rätta med icke-fungerande marknader inom byggnad, finans, och fastighetsförsäljning tillförs Konkurrensverket och Fastighetsmäklarinspektionen 0,5 miljarder kronor fr.o.m. år 1.

Utöver etablerandet av ett statligt ägt byggbolag behövs en hårdare konkurrensgranskning av bostadssektorn. Den bristande konkurrensen missgynnar innovationskraften. En bättre fungerande marknad förväntas bland annat leda till lägre kostnader för konsumenter, lägre byggkostnader och lägre kostnader för räntor och mäklaravgifter. I förlängningen förväntas detta skapa en bättre fungerande bostadsmarknad och bättre tillgång till lån och sparande.

4.10 UTBYGGD SATSNING PÅ YRKESVUXENUTBILDNINGAR I BRISTYRKEN OCH UTÖKAT ÄLDREOMSORGSLYFT

Förslag: För att rusta arbetskraften till att arbeta i bristyrken utökas yrkesvuxenutbildningen och äldreomsorgslyftet där anställda i äldreomsorgen får möjlighet att utbilda sig till vårdbiträde och undersköterska på arbetstid med bibehållen lön. Sammanlagt uppgår kostnaden för satsningarna till 3,4 miljarder år 1 och 6 miljarder fr.o.m. år 2.

För dem som förlorar jobbet i den ekonomiska krisen är det avgörande med goda möjligheter att vidareutveckla sig inom sin bransch såväl som att utbilda sig till ett annat yrke. I 2019 års

långtidsutredning visas att vuxenutbildning har positiva effekter på inkomster och sysselsättning.⁵⁴ Jämlikhetskommissionen bedömer att en kraftig expansion av vuxenutbildningen är nödvändig, i synnerhet i tider av ekonomisk kris.⁵⁵

Den ekonomiska krisen gör det svårt för kommuner att finansiera utbildningarna och därför behövs statligt stöd. Regeringen har redan tagit viktiga första steg. Kravet att kommunerna ska matcha statens satsning på yrkesutbildningen för att få ta del av pengarna togs bort för både år 2020 och 2021. Samtidigt finns det goda skäl att växla upp.

Reformisterna föreslår i linje med Jämlikhetskommissionen därför en ökning av vuxenutbildningen med 6 miljarder kronor. Dessa pengar delas mellan fler platser på yrkesvuxenutbildningen och att inom ramen för äldreomsorgslyftet ges möjlighet att utbilda sig till vårdbiträde och undersköterska på arbetstid med bibehållen lön. I budgetkalkylen räknas kostnaden för regeringens tilläggssatsning på yrkesvuxenutbildning av för att samlat nå Jämlikhetskommissionens mål om 6 miljarder.

4.11 SJUKPENNINGSAMNESTI

Förslag: För att genomföra en sjukpenningssamnesti för dem som drabbats av de förändringar som infördes i och med Försäkringskassans regleringsbrev 2015 samt långsiktigt säkra rättssäkra regelverk och bedömningar avsätts 11,6 miljarder kronor år 1 och 5,8 miljarder år 2 och 0,8 miljarder fr.o.m. år 3.

Försäkringskassans regleringsbrev för 2015 införde ett siffersatt mål för sjukpenningtalet. Försäkringskassan svarade på detta genom att genomdriva hårdare krav vid bedömningarna av sjukpenning, inte minst vad gäller prövningar efter 180 dagars sjukskrivning. Flera rapporter från Inspektionen för socialförsäkringen och Riksrevisionen har visat att många bedömningar som har gjorts sedan dess inte är tillförlitliga och att personer som behövt och haft rätt till ersättning inte har beviljats stöd, med stort mänskligt lidande som följd.⁵⁶

Under lång tid gick sjukförsäkringssystemet med överskott vilket bland annat föranledde att regeringen 2019 sänkte sjukförsäkringsavgiften i utbyte mot höjd allmän löneavgift. Detta med syfte att hålla de samlade arbetsgivaravgifterna konstanta. I praktiken innebar förändringarna att många betalat in avgifter för en försäkring de efter 2015 års ökning av avslag aldrig fick del av. Istället bidrog deras premier till statliga överskott och avbetalningar på statsskulden under dessa år. Det finns därför starka argument för att ge dem som sedan 2015 nekats ersättning på rättsosäkra grunder rätt att omprövas av Försäkringskassan enligt nytt regelverk och få retroaktiv kompensation. En dylik omprövning ska givetvis kombineras med en permanent förändring av reglerna.

Vid utgången av 2019 beräknas amnestin beröra upp till 175 000 fall inom sjukpenningen, cirka 63 000 fall inom sjukersättning och 16 000 fall inom aktivitetsersättning.⁵⁷ Amnesti skall begäras av den enskilde och skall medges när antingen tolkning av prövning mot "normalt förekommande arbete", krav på läkarintygs beskrivningar av nedsatt arbetsförmåga eller krav på "objektiva fynd" har angetts av Försäkringskassan eller domstol som motiv för avslag. Ansökningar om amnesti skall göras under 2020. Vår bedömning är att 54 000 individer kan komma att inkluderas i amnestin och att den totala statsfinansiella kostnaden uppgår till 10,8 miljarder kronor år 1, varav 300 miljoner är Försäkringskassans administrationskostnad. År 2 budgeteras 5 miljarder för att ta höjd för eftersläpningar i bedömning och resterande stadigvarande sjukskrivningar. Långsiktigt uppskattas förändringen av avslagsreglerna kosta 800 miljoner kronor per år.⁵⁸ När detta läggs på kostnaden beräknas den samlade kostnaden för förändringen uppgå till 11,6 miljarder år 1, 5,8 miljarder år 2 och 0,8 miljarder år 3.

4.12 HÖJNING AV TAK OCH GOLV I A-KASSAN

Förslag: Det tillfälligt höjda taket i a-kassan permanentas. Maxbeloppet i a-kassan höjs därmed till 1 200 kronor per dag de första 100 dagarna och därefter till 1 000 kronor per dag. Dessutom permanentas det höjda grundbeloppet vid 510 kronor per dag. För att finansiera detta tillförs 5,7 miljarder för år 1, och 4,8 miljarder fr.o.m. år 2.

Svensk a-kassa har länge varit bland de minst generösa i OECD.³⁹ I genomsnitt ersätts 66 procent av den tidigare inkomsten, vilket kan jämföras med 80 procent i Finland och 76 procent i Danmark. En fjärdedel av dem som får a-kassa får inte en ersättning på 80 procent av inkomsten.⁴⁰ Det betyder att a-kassan för de flesta löntagare i praktiken inte fungerar som en omställningsförsäkring av inkomsten vid arbetslöshet. En ordentlig a-kassa spelar dessutom en avgörande roll i att stabilisera ekonomin, särskilt vid djupa ekonomiska kriser.

I samband med coronakrisen höjde regeringen tillfälligt taket i a-kassan till 1 200 kronor de 100 första ersättningsdagarna samt därefter till 1 000 kronor per dag. Det betyder att alla som tjänar upp till 33 000 kronor i månaden får ut 80 procent av sin lön i a-kassa de första 1 000 dagarna. Samtidigt höjdes grundbeloppet, "golvet", i a-kassan från 365 till 510 kronor.

Reformisterna föreslår att den tillfälliga höjningen av taket i a-kassan görs permanent. För att säkra att även löntagare med lägre inkomster eller som varit medlemmar i a-kassa en kortare tid får en anständig levnadsstandard vid arbetslöshet, görs även höjningen av golvet permanent. Den statsfinansiella kostnaden beräknas bli 5,7 miljarder för år 1, och 4,8 miljarder fr.o.m. år 2.⁴¹

4.13 HÖJNING AV SJUK- OCH AKTIVITETSERSÄTTNING

Förslag: Sjuk- och aktivitetsersättningen höjs med omkring 1 000 kronor per månad fr.o.m. år 1. För att finansiera detta tillförs 4,26 miljarder kronor.

För att säkra att ersättningen kan garantera ett drägligt liv och att momshöjningen inte slår mot de svagaste föreslår Reformisterna en höjning av sjuk- och aktivitetsersättningen. Vår bedömning är att omkring 310 000 individer kommer att erhålla sjukersättning och 45 000 individer aktivitetsersättning.⁴² Den statsfinansiella kostnaden för ersättningshöjningen blir då 4,26 miljarder kronor. Det motsvarar 1 000 kr extra per månad för en person med sjuk- eller aktivitetsersättning. Exakt utformning av höjningen bör analyseras närmare.

4.14 ETT STÄRKT STUDIESTÖDSSYSTEM

Förslag: Studiebidraget för gymnasie- och högskolestudier höjs med 350 kronor i månaden. Kostnaden beräknas till 2,2 miljarder kronor fr.o.m. år 1.

Studiestödets uppgift är att täcka levnadsomkostnader i motsvarande omfattning som den studerande bedriver heltidsstudier per vecka. Studiestödet ska även fungera rekryterande till studier på eftergymnasial nivå och stimulera en höjd utbildningsnivå i befolkningen. Särskilt avgörande är studiemedlet som inkomstkälla och möjliggörare av högre studier för individer från familjer med låg inkomst eller utan längre studiebakgrund.

Under lång tid har studentorganisationer påvisat att studenters ekonomi varit så pass ansträngd att studiemedlet inte räcker till för att täcka en heltidsstudents månatliga kostnader.⁴³ Ökade incitament för studenter att arbeta extra vid sidan av studier normerar sysselsättning på mer än heltid och hämmar genomströmningen i systemet för högre utbildning. Vidare har såväl Folkhälsomyndigheten⁴⁴ som studentorganisationer⁴⁵ varnat för en kraftigt ökad psykisk ohälsa bland studenter, där stress över ansträngd ekonomi uppges vara en viktig orsak.

Reformisterna anser att studiestödssystemet behöver anpassas för att stärka studerandes ekonomiska situation och verka mer ändamålsenligt som instrument för breddad rekrytering till högre utbildning.

Som grundprincip för studiestödssystemet tas steg mot att studiemedlet ska utgöras av lika stora delar lån och bidrag. Strukturomvandlingen som följer av ett mer kunskapsintensivt arbetsliv, att hålla nere hushållens skuldsättning samt jämlikhetsaspekten av en bred rekrytering till högre studier är viktiga samhällsintressen. Det är därför rimligt att ta steg mot ett system där staten bär hälften av individens kostnader för högre studier.

För att stärka de ekonomiska marginalerna för studerande införs en nettohöjning av studiemedlet för studerande på gymnasium och högskola motsvarande 350 kronor i månaden. Den totala kostnaden för reformen beräknas till 2,2 miljarder kronor fr.o.m. år 1.

4.15 KOMPENSATION FÖR HÖJDA KOSTNADER FÖR FÖRSÖRJNINGSTÖD

Förslag: För att kompensera kommuner för höjda kostnader från försörjningsstöd tillförs 1,2 miljarder kronor i generella statsbidrag fr.o.m. år 1.

Den föreslagna höjningen av momsen måste mötas med en höjning av nivån på det kommunala försörjningsstödet. Ca 202 000 hushåll mottog någon gång under 2019 försörjningsstöd till en total kostnad för kommunerna om 11,7 miljarder kronor.⁴⁶ Här räknas med en höjd kostnad på 10 procent av utbetalningarna, vilket motsvarar 1,2 miljarder kronor. Staten skjuter till motsvarande belopp inom ramen för det kommunala utjämningsystemet.

4.16 HÖJT UNDERHÅLLSTÖD

Förslag: För att höja underhållsstödet tillförs Försäkringskassan 0,27 miljarder kronor miljarder kronor fr.o.m. år 1.

Den föreslagna höjningen av momsen måste mötas med en höjning av nivån också av underhållsstödet till ensamförsörjande föräldrar. Ca 152 000 föräldrar mottog någon gång under 2018 underhållsstöd till en total kostnad för staten om 2,7 miljarder kronor.⁴⁷ Här föreslås en höjning på 10 procent av utbetalningarna, vilket motsvarar 0,27 miljarder kronor.

4.17 AVDRAGSRÄTT FÖR FACKFÖRENINGSAVGIFT

Förslag: För att gynna arbetstagarnas organisering i fackföreningar samt likställa arbetstagarnas avdragsmöjligheter med arbetsgivarna föreslås att en rätt till avdrag om 25 % av medlemsavgifter till fackförening införs fr.o.m. år 1. Den statsfinansiella kostnaden i form av minskade skatteintäkter beräknas till 3 miljarder kronor.

Förslaget innebär ett återinförande av den skattereduktion som avskaffades av alliansregeringen 2007 och sedan igen av M och KD:s budgetreservation för 2019. Att göra det billigare att vara medlem i en fackförening bidrar till att skydda den svenska modellen och motverkar den negativa utvecklingen i anslutningsgraden inom många fackföreningar. Det är också en fråga om rättvisa då arbetsgivarparten kan dra av för medlemsavgifter till sin arbetsgivarorganisation. Kostnaden för reformen beräknas till 3 miljarder kronor från och med år 1.⁴⁸

4.18 SATSNINGAR FÖR EN DEMOKRATISERAD EKONOMI

Förslag: För att förbättra den ekonomiska demokratin föreslår Reformisterna att 2 miljarder kronor tillförs från investeringsbudgeten för lån till försäljning av verksamhet till anställda fr.o.m. år 1. Utöver detta införs möjligheten till sociala lån riktade till kooperativa initiativ som en del av investeringsbanken. Dessutom tillsätts en utredning för att utforska möjligheterna till utökad arbetsplatsdemokrati.

Det tas för givet att alla beslut om styret av vår komplexa statsapparat ska tas gemensamt, men inom ekonomin och på arbetsplatsen har anställda jämförelsevis lite att säga till om. Sedan 1980 har ägande-, makt- och kapitalkoncentrationen accelererat. Den rikaste hundradelen av befolkningen har fördubblat sin andel till cirka 40 procent av de samlade förmögenheterna.

Sverige har bland Europas äldsta företagare. Samtidigt är det allt färre i den efterföljande generationen som vill ta över verksamheten. Konsekvensen blir alltför ofta att företag avvecklas i onödan, särskilt i gles- och landsbygdsområden. För att bryta denna utveckling föreslår Reformisterna att underlätta för de anställda att ta över ägandet av företag. Förutom att garantera fortsatt drift av verksamheten bidrar löntagarägande också till mindre sociala klyftor och en demokratisering av ekonomin.

Två miljarder kronor avsätts ur investeringsbudgeten för att underlätta för anställda att köpa de företag där de arbetar. Pengarna lånas ut på förmånliga villkor till stiftelse skapad av de anställda. Pengarna ska i första hand gå till att underlätta generationsskiften.

Investeringsbanken ska som en del av sina investeringar låna ut till kooperativa initiativ. Dessutom tillsätts en utredning för att utreda möjligheterna till ökad arbetsplatsdemokrati och ökat inflytande över den ojämlika kapitalkoncentrationen.

4.19 ETT ARBETSLIVSINSTITUT UPPRÄTTAS

Förslag: För upprättandet av ett arbetslivsinstitut tillförs 0,1 miljarder kronor år 1, 0,2 miljarder kronor år 2 och 0,5 miljarder kronor år 3.

Sveriges tidigare ledande ställning inom arbetsmiljöforskning skall återtas genom återskapande av ett nationellt arbetslivsinstitut. Det nya institutet beräknas ha ca 350 anställda, ska bedriva forskning inom arbetsorganisation och hälsoeffekter, däribland fysiska belastningsskador, kemiska skador och psykosociala skador kopplade till lönearbete, arbetsmiljöteknik, arbetsmedicin, arbetsmarknad och arbetsrätt. Verksamheten lokaliseras utanför Stockholmsregionen. Summan baseras på det tidigare arbetslivsinstitutet som lades ned av alliansregeringen 2006.⁴⁹

4.20 FÖRSTÄRKNING AV ARBETSMILJÖINSPEKTIONEN

Förslag: För att förstärka arbetet med inspektion och förhindra fusk och olyckor tillförs Arbetsmiljöverket 0,5 miljarder kronor fr.o.m. år 1.

Arbetsmiljön vid svenska arbetsplatser har försämrats samtidigt som det är lätt att komma undan med att fuska. I dagsläget är det endast hälften av arbetsgivarna som följer arbetsmiljölagen enligt de kontroller som genomförs. Detta är inte bara en fråga om en dräglig arbetsmiljö utan också en fråga om liv och död – antalet dödsolyckor vid svenska arbetsplatser ökade från 38 till 50 mellan 2016 och 2018. Enligt Arbetsmiljöverket är det dessutom cirka 500 personer som dör varje år i sjukdomar som orsakas av arbetsrelaterad stress.⁵⁰ Inspektionskapaciteten behöver därför stärkas avsevärt för att säkerställa att lagar och regler följs.

4.21 AVSKRIVNING AV STUDIELÅN I GLESBYGD

Förslag: För att öka attraktiviteten att bosätta sig och bo kvar på landsbygd införs ett system där studieskulder successivt skrivs av för boende i glesbygdskommuner. Skulden skrivs av med 10 procent årligen med ett maximalt årsbelopp om 30 000 kronor. Kostnaden för detta beräknas till 0,3 miljarder kronor fr.o.m. år 1.

En ökad befolkningskoncentration till landets större tätorter är ett strukturellt problem för Sverige. Konsekvensen blir att glesbygdskommuner får stora svårigheter att klara av kompetensförsörjningen i välfärden. På motsvarande sätt innebär urbaniseringen att arbetsmarknaden på gles- och landsbygd blir lidande samtidigt som städerna upplever ett starkt tryck på bostäder och kollektivtrafik. Viktig och grundläggande samhällsservice uteblir eller brister för stora delar av befolkningen, till följd av att redan glesbebodda kommuner blir än mer avfolkade. Folkhälsoutmaningar som ofrivillig ensamhet och annan psykisk ohälsa kan kopplas till samma utveckling. Vidare förstärker den demografiska utvecklingen med en åldrande befolkning alla dessa effekter. Flera statliga utredningar har identifierat ett reformerat studiestödsystem som en viktig pusselbit för att ändra på detta.^{51, 52}

För att öka attraktiviteten i att bosätta sig och bo kvar i glesbebodda kommuner skrivs studielån för bofasta invånare ned med 10 procent årligen, upp till ett maximalt årsbelopp om 30 000 kronor. Berörda kommuner är de 23 glesbygdskommuner som Landsbygdskommissionen identifierat som särskilt utmanade av den demografiska utvecklingen. För att omfattas av nedskrivningsrätten krävs att personen är folkbokförd och bosatt i kommunen samt har avlagt en examen. Kostnaden för detta beräknas till cirka 0,3 miljarder kronor från och med år 1.

4.22 ETT FINANSMARKNADSRÅD UNDER STATSMINISTERN TILLSÄTTS

Förslag: För att inrätta ett finansmarknadsråd som ska säkerställa att regeringen och de statliga myndigheterna arbetar för hållbara finansmarknader tillförs 10 miljoner kronor fr.o.m. år 1.

Återerövring av kontroll över den finansiella sektorn är en långsiktig ödesfråga. Den svenska statens politiska ledning behöver stöd från akademisk expertis av högsta internationell standard som står fri från särintressen för att möta den finansiella sektorns betydande ekonomiska resurser och informella politiska makt. Ett finansmarknadsråd med internationellt ledande forskare inom bland annat statsvetenskap, ekonomisk historia, ekonomisk geografi och organisationsteori tillsätts. Rådet ges ett årligt anslag om 10 miljoner kronor.

4.23 NEJ TILL EN RAD SKATTESÄNKNINGAR I BUDGETPROPOSITIONEN 2021

Förslag: För att markera att Sverige inte har råd med vare sig högre klyftor eller lånefinansierade skattesänkningar med låg kostnadseffektivitet säger Reformisterna nej till en rad kostsamma reformer i budgetpropositionen för 2021. Dessa utgörs framförallt av reformer från Centerpartiet och Liberalerna. Besparingarna från detta beräknas uppgå till 30 miljarder år 1 och år 2 samt 23 miljarder år 3.

Budgetpropositionen för 2021 innehåller en rad reformer med tveksam fördelningspolitisk profil, begränsad effekt på den ekonomiska återhämtningen och med hög kostnad för statsbudgeten. Där ingår inte minst en rad skatteförändringar drivna av Liberalerna och Centerpartiet.

Bland dessa reformer ingår bland annat:

- Tillfälligt nedsatta arbetsgivaravgifter för personer mellan 19 och 23 år
- Ytterligare skattesänkningar för personer över 65 år
- Utvidgat rutavdrag och höjt tak för rutavdraget
- Sänkt inkomstskatt
- Tillfällig skattereduktion för arbetsinkomster för att hantera ökade arbetskostnader till följd av pandemin
- Schablonintäkten på uppskovsbelopp avskaffas
- Tillfällig skattereduktion för investeringar

Totalt beräknas besparingen från att inte genomföra dessa reformer landa på 30 miljarder år 1 och år 2 samt 23 miljarder år 3.

I denna siffra ingår inte reformer i budgetpropositionen för 2021 där Reformisterna föreslår liknande utformning eller inriktning och därför valt att räkna av kostnaden i vår budgetkalkyl.

5. SKATTEREFORM FÖR ÖKAD JÄMLIKHET, UTBYGGD OFFENTLIG SEKTOR OCH RÄTTVIS GRÖN OMSTÄLLNING

Nästan alla partier är överens om att Sverige är i behov av en större skattereform. I Reformisternas Reformbudget har de föreslagna skatteförändringarna tre utgångspunkter:

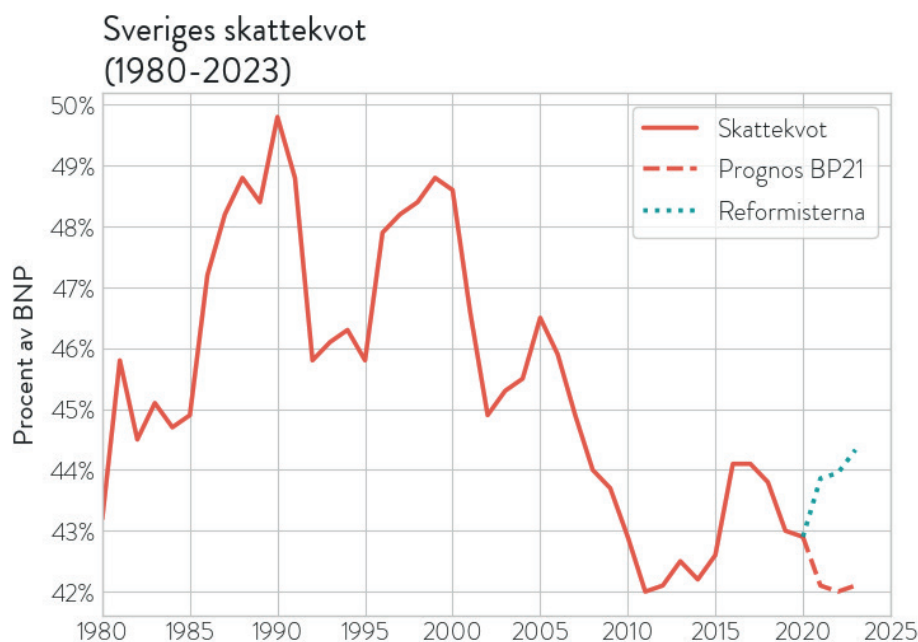
- Finansiera utgiftsökningar i driftsbudgeten för ett samhälle där välfärdens resurser räcker till
- Göra skatteuttaget mer progressivt för att minska ojämlikheten i Sverige
- Finansiera kostnaderna för en grön omställning solidariskt, efter bärkraft och ansvar

Det är viktigt att hålla dessa tankar i huvudet samtidigt. Det räcker inte att ha ett progressivt skattesystem för att skapa ett jämlikt samhälle om välfärdens resurser inte räcker till. Trots att beskattning av den rikaste procentens välstånd skulle inbringa stora summor räcker inte detta inkom för att finansiera den välfärd som eftersträvas. Reformisterna drivs av övertygelsen om att en välfinansierad välfärdsstat kräver ett skattesystem där alla är med och bidrar. Vinsten är tudelad: gemensamma finansieringar är billigare jämfört med om välfärdstjänster ska köpas privat av enskilda och progressiviteten i skattesystemet innebär en rättvis fördelning av de kvarvarande kostnaderna mellan medborgarna.

Det är viktigt att ställa denna insikt i motsats till dem som hävdar att privata lösningar är mest effektiva, men också mot dem som agerar som att det går att bygga en ambitiös välfärdsstat där endast de absolut rikaste är med och bidrar.

En grön omställning ställer ytterligare krav på en skattereform. I grunden handlar det om att klimatkrisen är ett samhälleligt, strukturellt problem, som därför också måste tacklas med gemensamma lösningar. Statens uppgift är att driva på så att de gröna alternativen utvecklas och blir tillgängliga för var och en. På sikt är omställningen lönsam för alla. På kort sikt uppstår emellertid kostnader som behöver fördelas rättvist. Den frågan ignoreras av dem som genom olika marknadslösningar förespråkar att omställningen ska bekostas individuellt. Med Reformisternas skattereform fördelas kostnaderna för omställningen på ett solidariskt sätt, efter bärkraft och ansvar.

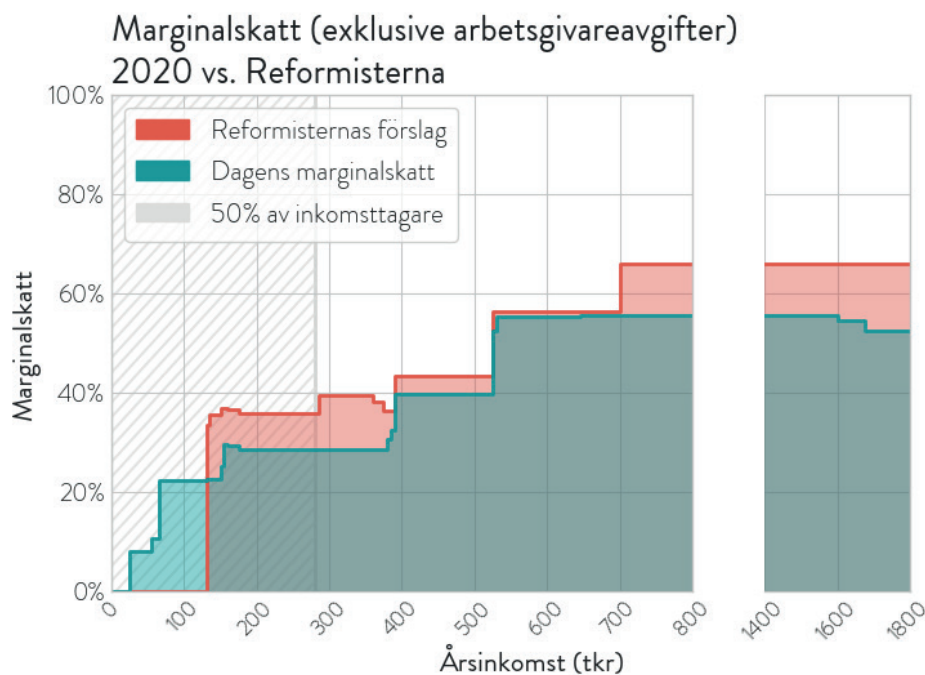
Reformisternas skatteförändringar skulle uppskattningsvis långsiktigt öka skattekvoten från omkring 42,9 procent 2019 till omkring 44,3 procent av BNP. Det är under den genomsnittsnivå som skattekvoten hade 1985–2006 och fortfarande långt från den skattekvot på över 50 procent som gällde år 1990. En ökning av skattekvoten i linje med Reformisternas förslag är absolut nödvändig för att finansiera den välfärdsnivå befolkningen efterfrågar. Jämfört med budgetpropositionen för 2021 motsvarar Reformbudgetens skattekvot en välfärdsförstärkning på omkring 100 miljarder kronor per år. Tack vare moderniseringen av det finanspolitiska ramverket frigör Reformbudgeten därutöver betydande kapital för samhällsnyttiga investeringar.

Källa: SCB (2020), prognos BP21

Figur 10. Sveriges skattekvot med Reformisternas förslag. Skattekvoten i Sverige 1980–2019 följt av prognos framåt med Reformisternas förslag jämfört med budgetpropositionen för 2021.⁵³

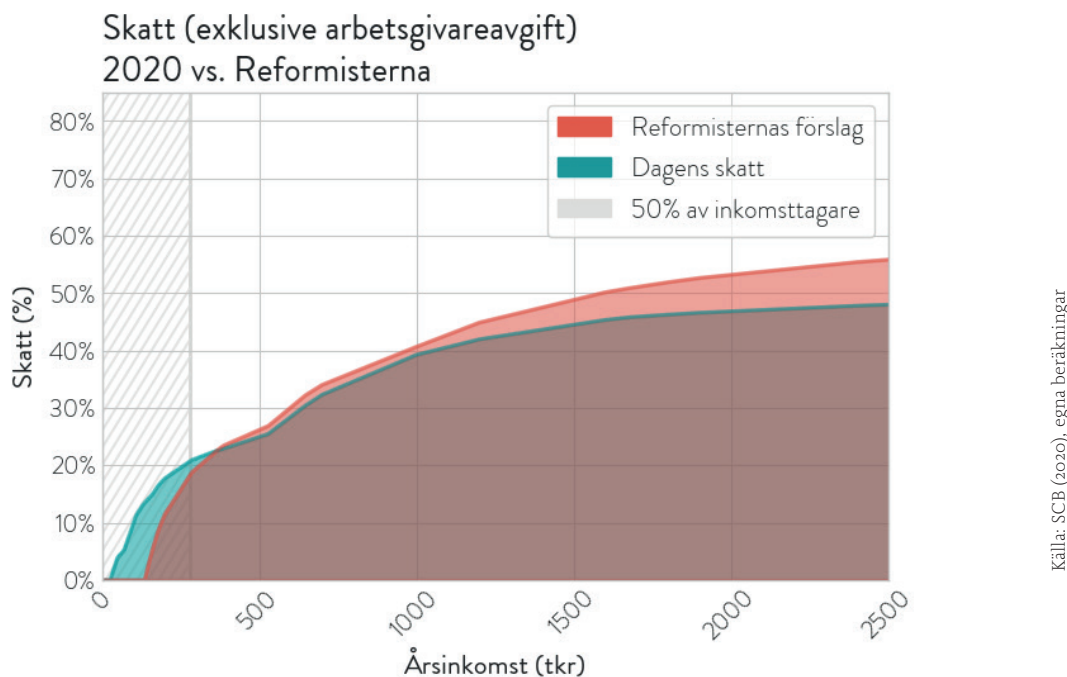
I inkomstbeskattningen har Reformisterna utgått från den internationella debatt som pågår kring optimala marginalskattesatser och föreslår en högsta inkomstskattesats strax under 66 procent för de med högst inkomst. Det betyder att på de sista kronorna de tjänar får de lite mer än en tredjedel i handen. Det är inom ramen för den skattesats i Sverige där en skattehöjning fortfarande ger ökade intäkter för staten.⁵⁴

Källa: SCB (2020), egna beräkningar

Figur 11. Inkomstskatt på nästa intjänade krona för lönearbetande idag jämfört med Reformisternas förslag. Hälften av Sveriges inkomsttagare befinner till vänster om den grå linjen.

I Sverige har länge principen om "hälften kvar" varit styrande för inkomstskatten. Med Reformisternas skatteförändring uppnås också detta på ett meningsfullt sätt för betald inkomstskatt. Eftersom skatten sänks för lägre inkomster uppgår inkomstskatten till halva inkomsten först vid inkomstnivåer på omkring 1,6 miljoner kronor per år eller mer. Det innefattar färre än 1 procent av Sveriges inkomsttagare.

Figur 12. Inbetald skatt på inkomst som andel av lönen idag jämfört med Reformisternas förslag. Hälften av Sveriges inkomsttagare befinner till vänster om den grå linjen och får en skattesänkning. Skattebetalningen når inte 50 % av lönen förrän vid inkomster över 1,6 miljoner per år.

I utformningen av Reformisternas skatteförändringar väger skattesystemets jämlikhetskapande effekter tungt. Fokus ligger på ökad beskattning av kapitalinkomster och ägande samt att avskaffa nedsättningar och avdrag som framför allt gynnar höginkomsttagare.

Skatteförändringar är dock inte alltid uppskattade av alla, särskilt inte när de innebär ökade skattekostnader. Det är dock viktigt att komma ihåg att höjningarna finansierar satsningar som alla har glädje av. Där förändringen i den samlade beskattningen även förväntas påverka pensionärer, barnfamiljer eller andra grupper i samhället med låga marginaler, till exempel genom Reformisternas momsförändring, kompenseras dessa mer än väl genom Reformisternas övriga reformförslag. Skatteförändringarna bör därför läsas tillsammans med de stora reformer de möjliggör.

Våra reformförslag innebär tillsammans att såväl barn- som äldrefattigdom i Sverige kraftigt bekämpas, att såväl jämlikhet som jämställdhet i ekonomisk mening ökar påtagligt, att Sverige ställer om från individuell klimatskam till kollektiv klimatstolthet och att jobb och jämlik välfärd över hela landet säkras för lång tid framöver. Reformisternas förslag på skattereform har sammanfattats i 13 reformförslag. I återstoden av detta kapitel kommer dessa 13 reformförslag att presenteras och förklaras.

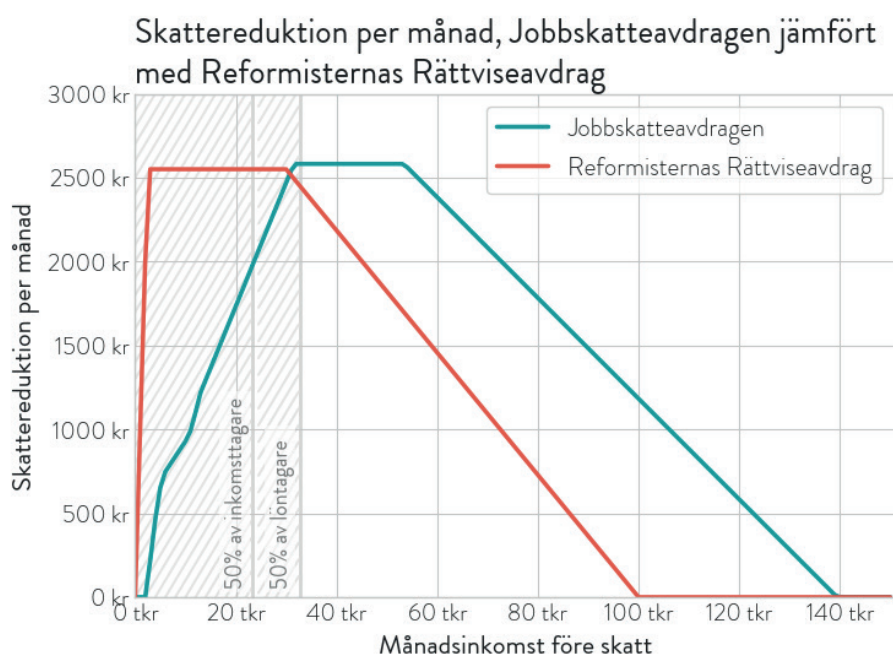
5.1 RÖD SKATTEVÄXLING: JOBBSKATTEAVDRAGEN ERSÄTTS MED ETT SAMLAT RÄTTVISEAVDRAG FÖR ALLA INKOMSTTAGARE

Förslag: För att göra skattesystemet mer progressivt och ta bort orättvisan i beskattning mellan olika inkomster tas dagens jobbskatteavdrag och avdrag med liknande verkan bort. De ersätts med ett samlat rättviseavdrag på 2 550 kronor i månaden för alla med en inkomst upp till 30 000 kronor i månaden. Avdraget trappas sedan av för att nå noll vid månadsinkomster över 100 000 kr/månad. Nettokostnaden efter avskaffade jobbskatteavdrag beräknas till 69,5 miljarder fr.o.m. år 1 och förverkligar en rad satsningar på pensioner, socialförsäkringar och kommuner inom ramen för Reformisternas Reformprogram.

Budgetmässigt är jobbskatteavdragen den största kvarlevan från Alliansregeringen 2006-2014. Införda i sex steg sänker de varje år skatten med över 130 miljarder. Jobbskatteavdragen hade flera grundläggande problem redan vid införandet: de gav absolut mest pengar till dem som tjänade mest, samtidigt som arbetslösa, sjuka och pensionärer helt uteslöts. Socialdemokratiskt ledda regeringar har sedan dess trappat av jobbskatteavdraget vid högre inkomster och infört motsvarande skattesänkningar för pensionärer och personer med sjuk- och aktivitetsersättning. Avtrappning och breddning har dock inte löst jobbskatteavdragens grundläggande regressiva fördelning.

Istället för att bredda jobbskatteavdraget till sjuka och arbetslösa eller trappa av det tidigare, föreslår Reformisterna ett kraftfullt omtag. Detta genom att ta bort alla jobbskatteavdrag och avdrag med liknande verkan och ersätta dem med ett nytt rättvisare skatteavdrag: ett rättviseavdrag som gäller all inkomsttagare lika. Löntagare, sjuka, arbetslösa och pensionärer.

Reformisternas rättviseavdrag ger 2 550 kronor i skatteavdrag varje månad till alla med en månadslön under 30 000 kronor. Därefter trappas avdraget långsamt av. Det innebär att alla som idag tjänar under 30 000 kronor i månaden får en inkomstskattesänkning. De med månadsinkomst på omkring 40 000 får en inkomstskattehöjning på omkring 400 kronor i månaden. Skattehöjningen av förändringen motsvarar som mest omkring 1 150 kronor i månaden och gäller först vid inkomster omkring 100 000 kronor i månaden.

Källa: Ekonomifakta (2020), egna beräkningar

Figur 13. Jobbskatteavdragets utformning 2020 jämfört med rättviseavdragets utformning. Hälften av Sveriges inkomsttagare befinner sig till vänster om den första vertikala linjen. Hälften av Sveriges löntagare befinner sig till vänster om den första vertikala linjen, hälften till vänster om den andra

Rättviseavdraget bidrar till att lösa ett antal problem i Sverige. För sjuka och arbetslösa löser det två orättvisor: Först tar det bort straffskatten på socialförsäkringarna så att dessa inte får mindre än de utlovade 80 % av lönen. För det andra stärker avdraget kraftigt ekonomin för dem som tjänar minst. För pensionärer, och särskilt Sveriges många fattigpensionärer, representerar avdraget ett välbehövligt inkomstillskott. Samtidigt kompenserar avdraget många låginkomsttagare rikligt för momshöjningen i denna Reformbudget. Avdraget har också en mycket gynnsam fördelningsprofil där hälften av Sveriges inkomsttagare och löntagare får sänkt skatt medan den översta hälften är med och finansierar förändringen.

Eftersom förändringen gynnar majoriteten av svenskarna kostar den också mer än jobbskatteavdragen. Samtidigt uppnår avdraget flera av de förändringar som drivs i Reformprogrammet, såsom höjda socialförsäkringsersättningar och pensioner. Skatteförändringen kan därför beskrivas som en röd skatteväxling. Höjd skatt för dem som tjänar mest, mer pengar i handen för den majoritet som har lägst inkomster i landet. Samtidigt har vi stora välfärdsbehov i Sverige och även med rättviseavdraget inräknat ökar skattekvoten i Sverige som en effekt av Reformisternas samlade skatteförändringar.

Eftersom rättviseavdraget även ersätter det förhöjda grundavdraget för pensionärer över 65 är också kommunerna och regionerna stora vinnare på förändringen. Effekten av detta redovisas som ett led i Reformisternas satsning på kommunernas och regionernas ekonomi.

Efter avskaffade jobbskatteavdrag beräknas rättviseavdraget kosta staten 69,5 miljarder kronor.⁵⁵ Kostnaden ersätter en mängd reformer som Reformisterna tidigare presenterat separat. Där ingår skatteintäkter som tillfaller kommunerna, minskade skatteintäkter för att jämna ut skatteklyftan mellan löneinkomst och inkomst från socialförsäkringssystemen, budgetkostnader för att stärka ersättningarna i socialförsäkringssystemet samt delar av Reformisternas pensionslyft. Rättviseavdraget finansieras fullt ut av avskaffade jobbskatteavdrag, föreslagen momsförändring och kapitalskattehöjning. Det kan alltså bäst beskrivas som en röd skatteväxling.

5.2 HÖJDA OCH ENHETLIGA KAPITALINKOMSTSKATTER

Förslag: En harmonisering av skattesatserna för inkomst av kapital samt en höjning av kapitalbeskattningssatsen från 30 till 35 procent. Förslaget beräknas höja statens inkomster med 10 miljarder kronor år 1, 18 miljarder kronor år 2 och 25 miljarder kronor fr.o.m. år 3.

De senaste 25 åren har hushållens kapitalinkomster ökat kraftigt: från några procent till omkring 15 procent av hushållens totala disponibla inkomster 2016. Trots kapitalinkomsternas kraftiga ökning jämfört med andra inkomstslag har kapitalskatternas andel av skatteintäkterna varit relativt stabil. Kapitalinkomsterna dominerar bland dem med absolut högst inkomster, vilket bidrar till den ökade ojämlikheten.

I en internationell jämförelse sticker Sverige ut som ett av de länder som har snedast fördelning mellan skatt på arbete och skatt på kapital. Det senaste decenniet har förändringar i 3:12-reglerna dessutom förenklat för personer med hög inkomst att minska sina skattebetalningar genom att ta ut pengar som inkomst av kapital istället för arbete.

I 1991 års skattereform var ambitionen att olika typer av kapitalinkomster och förmögenheter skulle beskattas enhetligt och likformigt. Sedan dess har dock ambitionen om likformighet helt kommit av sig. Reformisterna bedömer därför att en harmonisering av kapitalskatterna är rimlig kombinerat med en mindre höjning av kapitalskattesatsen till 35 procent, för att öka jämlikheten i samhället, att minska skillnaden i beskattning mellan arbete och kapital, samt finansiera de reformer som behövs för att skapa ett rättvist och hållbart Sverige.

I förändringen ingår bland annat en skärpning av 3:12-reglerna och en höjning av den effektiva skattesatsen på ISK- och kapitalförsäkringskonton. Över treårsperioden sker en gradvis höjning av dessa och övriga nedsatta skattesatser. Fullt införd beräknas förändringen inbringa 25 miljarder kronor,⁵⁶ med något lägre intäkter år 1, 10 miljarder, och år 2, 18 miljarder, då förändringen fasas in.

5.3 GÖR FASTIGHETSSKATTEN ENHETLIG OCH TA BORT MAXTAKET

Förslag: Småhus, bostadsrätter och ägarlägenheter beskattas med 0,75 procent av taxeringsvärdet utan maxtak oavsett byggnadsår. Stämpelskatt och lagfartsavgift sänks så att de endast täcker administrationskostnader. Utöver detta införs ett fastighetsskatteavdrag på 1 000 kr och steg tas för att underlätta för fastighetsskattens löpande inbetalning via lönen. Dessa förslag beräknas samlat öka de statliga intäkterna med 15 miljarder kronor.

Inom EU sticker Sverige ut som ett av de länder som har lägst inkomster från skatt på fastigheter. Det är ett resultat av att Sverige de senaste åren kraftigt frångått den västeuropeiska trenden av ökad fastighetsbeskattning. 2008 förändrades den statliga fastighetsskatten och bytte namn till kommunal fastighetsavgift. Trots namnet utgör nuvarande fastighetsavgift en skatt på 0,3 procent av fastighetens taxeringsvärde för bostadsrätter i flerbostadshus och 0,75 procent för småhus.

Den stora skillnaden mot före 2008 är att ett maxtak för skatten har införts, 1 429 kr per år för bostadsrätter respektive 8 349 kr per år för småhus år 2020. Detta maxtak gör nuvarande fastighetsskatt kraftigt regressiv: det skiljer endast några hundralappar mellan årsavgiften för ett hus med taxeringsvärde omkring en miljon kronor i Hällefors och en villa värd 20 miljoner kronor på Djursholm. Nybyggda bostäder har också helt undantagits fastighetsskatt under en längre tid.

Reformisterna menar att en återinförd marknadsbaserad fastighetsskatt skulle medföra flera positiva effekter. Förutsatt att bostadsutbudet ökar kan en fastighetsskatt mildra prisuppgångar och således dämpa den privata skuldökningstakten. Skatten är progressiv och till skillnad från finansiella tillgångar är fastigheter svåra att gömma. Denna analys delas av Finanspolitiska rådet samt flera expertorganisationer, forskare och ekonomer som föreslagit liknande förändringar.^{57, 58, 59} Fastighetsskatter kan även inbringa betydande mängder kapital till statskassan som kan användas för välfärdssatsningar och transfereringar.

Reformisternas förslag på en fastighetsskatt uppfyller flera av de punkter som Finanspolitiska rådet anser utgör en önskvärd bostadsbeskattning.⁶⁰ Bland annat tar den bort skillnaden i beskattning mellan nya och gamla bostäder samt mellan bostadsrätter och småhus. Ytterligare en fördel är att Reformisternas fastighetsskatt minskar skattekllyftan mellan hyrda bostäder och ägda bostäder. Utöver ovanstående förändringar vill Reformisterna införa ett fastighetsskatteavdrag på 1 000 kronor i syfte att göra reformen ännu mer fördelningspolitiskt rättvis. Det innebär att hushåll med lågt värderade småhus får sänkt fastighetsskatt jämfört med dagens läge.

Reformisterna vill också underlätta fastighetsskattens inbetalning för småhusägare genom att tydligare möjliggöra att skatten betalas löpande via lönen, liknande källskatten för inkomster. För bostadsrättsägare betalas fastighetsskatten oftast redan löpande genom månadsavgiften till bostadsrättsföreningen. Fastighetsskatten för bostadsrättsägare utgår i detta förslag från det faktiska värdet på varje bostadsrätt, istället för värdet på fastigheten som idag. Detta för att uppnå skatterättvisa mellan stora och små, högt och lågt värderade bostadsrätter i samma hus. Förslaget är anpassat för att undvika ett alltför kraftigt prisfall på bostadsmarknaden och efterföljande makrofinansiell oro. Det kan efter närmare konsekvensbedömningar behöva fasas in över längre tid och Reformisternas driftsbudget har tagit höjd för detta.

Reformisternas förslag på fastighetsskatt på 0,75 procent av taxeringsvärdet för småhus, bostadsrätter och ägarfastigheter, utan maxtak och oavsett byggnadsår, skulle efter avräkningar för avskaffad stämpelskatt, begränsningsregel och avdrag inbringa omkring 15 miljarder i skatteintäkter per år. Huvuddelen skulle komma från den rikare hälften av bostadsägarna.

5.4 AVSKAFFANDE AV NEDSATT MOMS PÅ LIVSMEDEL, RESTAURANGER OCH CATERING

Förslag: Nedsättningen av mervärdesskatten på livsmedel, restauranger och catering tas bort. Momssatsen hamnar då på 25 procent. Förslaget beräknas höja statens inkomster med 39,2 miljarder år 1, 40,2 miljarder år 2 och 41,9 miljarder år 3.

Mervärdesskatten (momsen) är en av statens viktigaste inkomstkällor och är en i grunden väl fungerande form av beskattning. Den nedsatta momssats på livsmedel och restaurangverksamhet som idag råder saknar goda fördelningspolitiska argument. De som köper mest och dyrast mat och äter mest på restaurang tjänar mest på momsnedläggningen. Riksrevisionen konstaterade 2018 att den nedsatta momsen är ineffektiv fördelningspolitiskt. Detta eftersom det skulle gå att ta bort momsnedläggningarna och använda pengarna för att kompensera låginkomsthushåll och barnfamiljer mer än fullt ut för prishöjningarna.⁶¹ Även Jämlikhetskommissionen har ställt sig positiv till en förändring där höjd mat- och restaurangmoms växlas mot riktade satsningar på låginkomsthushåll och barnfamiljer.⁶²

Därför föreslår Reformisterna att ta bort den nedsatta momssatsen på livsmedel, restauranger och catering. Förändringen innebär att momsen på dessa produkter och tjänster höjs från 12 procent till 25 procent. Intäkterna från denna förändring beräknas landa på omkring 40 miljarder kronor årligen.⁶³ Dessa intäkter finansierar bland annat höjda pensioner, sänkt skatt för låginkomsttagare, förstärkta socialförsäkringssystem och barn- och studiebidrag. Den förändring av momsen som Reformisterna föreslår förutsätter en progressiv fördelningspolitisk profil just genom att kombineras med alla dessa satsningar. Det gör att låg- till medelinkomstgrupper kompenseras mer än fullt ut för kostnadshöjningar. Reformisterna säger därmed starkt och med emfas nej till momshöjningar om intäkterna används för bidrag och skattesänkningar för dem som tjänar mest i Sverige.

5.5 RÄNTEAVDRAGET FASAS UT OCH RUT OCH ROT-AVDRAGEN AVSKAFFAS

Förslag: För att se till att använda skattepengar där de gör mest nytta fasas ränteavdraget ut på 10 år och RUT-avdraget och ROT-avdraget avskaffas. Avskaffandet av RUT och ROT förväntas förstärka statens intäkter med 17 miljarder år 1 och 18 miljarder år 2 och 3. Utfasningen av ränteavdraget förväntas förstärka statskassan med 2 miljarder år 1, 4 miljarder år 2 och 6 miljarder år 3.

Många av dagens skatteavdrag för arbetsinkomster skapar ovälkomna sido- och inlåsnings effekter och underminerar progressiviteten i skattesystemet. Ett exempel är ränteavdraget som subventionerar olika typer av räntekostnader för privatpersoner, inte minst bolån. Ränteavdraget ger mest till dem med högst inkomster eftersom dessa erhåller de största lånen. Skattebetalaren i hyresrätt, ofta med mindre ekonomiska resurser, hjälper därigenom till att subventionera bostadsägarens boendekostnader. Utöver denna ojämlika fördelning bidrar ränteavdraget till att öka bostadspriser och hushållsskulder. Detta har fått Riksbanken, Konjunkturinstitutet,

Internationella Valutafonden (IMF), Bank of International Settlements (BIS) och EU-kommissionen att uppmana Sverige att trappa av ränteavdragen.

Avdraget för hushållsnära tjänster (RUT) och avdraget för reparation, underhåll, ombyggnad och tillbyggnad (ROT) är av en liknande anledning orienterade mot den halva av befolkningen med högst inkomster. Hushållen i den tiondel som tjänar mest fick i genomsnitt nästan 21 000 kronor i ROT-, RUT- och ränteavdrag 2016 medan hushållen hos de 20 procent som tjänar minst fick mindre än 2 000 kronor.⁶⁴

Riksrevisionen, Tillväxtanalys och professor Johanna Rickne har visat att RUT-avdraget inte är självfinansierat genom ökade skatteintäkter, något som påståtts av vissa, och inte heller träffsäkert som arbetsmarknadsåtgärd eller integrationsåtgärd.⁶⁵ Dessutom ökar det ojämlikheten. Riksrevisionen skriver att 40 procent av det totala RUT-avdragsbeloppet 2017 gick till den tiondel av befolkningen som har de högsta inkomsterna. Flera forskare varnar också för att RUT-avdraget på sikt undergräver offentligt finansierad välfärd fördelad efter behov.⁶⁶

I mitten av 2020 konstaterade Jämlikhetskommissionen att argumenten för att behålla ROT-avdraget är svaga.⁶⁷ Det finns inte ett behov av ett allmänt permanent branschstöd till byggsektorn. ROT-avdraget får dessutom endast användas i ägt boende. Det är främst medel- och höginkomsttagare som gör avdrag och de går till projekt som inte ökar boytan. Att istället satsa resurser till nybyggnad av hyreslägenheter skulle både skapa jobb i byggsektorn och bidra till att lösa bostadskrisen.

RUT- och ROT-avdraget föreslås därför avskaffas från år 1 i denna Reformbudget. För att inte belasta hushåll med små marginaler och undvika makrofinansiell oro vill Reformisterna att ränteavdraget successivt fasas ut med fördelningspolitisk hänsyn över 10 år och kompensationen i form av höjda barnbidrag och andra reformer som nämns i denna Reformbudget. Avskaffandet av RUT och ROT förväntas förstärka statens intäkter med 17 miljarder år 1 och 18 miljarder år 2 och 3. Utfasningen av ränteavdraget förväntas förstärka statskassan med 2 miljarder år 1, 4 miljarder år 2 och 6 miljarder år 3.

5.6 FASA UT KLIMATSKADLIGA SUBVENTIONER

Förslag: För att finansiera historiska satsningar på grön omställning fasas merparten av de klimatskadliga subventioner som Sverige har nationell rådighet över ut. Detta beräknas öka statens skatteintäkter med 7 miljarder kronor år 1, 10 miljarder kronor år 2 och 13 miljarder kronor år 3. Ökade skatteintäkter öronmärks för klimatsatsningar.

En utfasning av klimatskadliga subventioner utgör, vid sidan om ett pris på koldioxid, ett av de effektivaste sätten att på kort sikt minska utsläppen av växthusgaser.⁶⁸ Enligt Internationella energirådet (IEA) subventioneras fossila drivmedel globalt med 3 000-5 000 miljarder kronor per år. Dessutom finns indirekta, dolda subventioner, exempelvis olika former av skatteundantag, motsvarande 5 000 miljarder kronor. I Sverige omfattade klimatskadliga subventioner enligt Naturskyddsföreningen år 2020 över 30 miljarder kronor.⁶⁹ Av dessa har Sverige nationell rådighet över subventioner motsvarande 21-22 miljarder kronor. Till de övriga hör skatteundantag för internationellt flyg och sjöfart, samt effekter av nuvarande utformning av EU:s utsläppshandel. De inhemska subventionerna är enklast att hantera. De utgörs till stor del av olika former av skatteundantag. Som del av en grön ny giv föreslår Reformisterna ett åtgärdsprogram för att fasa ut merparten av subventionerna. Skatteförändringarna utvecklas i sin helhet under vintern i en separat rapport, men de bärande delarna utgör en integrerad del av denna Reformbudget. Till reformerna hör följande:

- Att beskattning för bensin och diesel blir likformig
- Att skatteavdrag för resor till och från arbetet görs färdmedelsneutralt
- Att systemet med förmånsbilar reformeras
- Att nedsättningen av energiskatten på el för större serverhallar fasas ut
- Att nedsättningen av koldioxidskatt för dieselbränsle till särskilda sektorer fasas ut
- Att nedsättningen av energiskatt för fossila bränslen i tillverkningsprocesser fasas ut
- Att nedsättningen av energi- och koldioxidskatt för fordon inom gruvnäringen fasas ut
- Att nedsättningen av energiskatt inom kraftvärmeproduktion fasas ut.

Sammantaget beräknas ovanstående förslag reducera de inhemska klimatskadliga subventionerna med 13,5 miljarder kronor. En gradvis utfasning beräknas minska skattebortfallet med 7 miljarder år 1, 10 miljarder år 2 och 13 miljarder år 3. Dessa intäkter öronmärks tillsammans med intäkter från klimatvärnskatt, flygmilsskatt och grön arvs- och gåvoskatt för löpande klimatsatsningar under avsnittet ”En svensk grön ny giv”.

5.7 INFÖR EN KLIMATVÄRNSKATT

Förslag: En klimatvärnskatt införs på höga inkomster. Denna fasas in som ett tillägg från årsinkomster på 700 000 och gör att de med årsinkomster över 1 miljon kronor totalt betalar omkring två tredjedelar av en löneökning i inkomstskatt. Detta beräknas öka de statliga intäkterna med 6 miljarder kronor. Inkomsterna från skatten öronmärks för klimatsatsningar.

Värnskatter i olika former har funnits runt om i Europa för att finansiera försvarssatsningar. I Sverige infördes värnskatten på 90-talet som ett led i saneringen av de offentliga finanserna. Värnskatten avskaffades vid årskiftet 2019/2020. Idag finns ett starkt behov av att minska de ekonomiska klyftorna. Samtidigt står Sverige inför en klimatkris med ett akut behov av att minska utsläppen och finansiera introduktionen av ny, grön teknik.

Den översta inkomstdecilen i Sverige genererar genom sin konsumtion 3–5 gånger högre utsläpp per capita än den lägsta inkomstdecilen.⁷⁹ En klimatvärnskatt hanterar därför flera problem på samma gång. Den bidrar till att dämpa utsläppen där utsläppen är som störst och följer därför logiken ”förorenaren betalar”. Den tillgodoser också att de löpande kostnaderna för klimatomställningen inte läggs på dem som idag saknar ekonomiska marginaler. Slutligen bidrar den samtidigt till att minska de ekonomiska klyftorna.

Reformisternas klimatvärnskatt är utformad som ett skattetillägg som fasas in från inkomster över 700 000 per år för att bli som störst för inkomster över 1 miljon kronor om året. Tillägget gör att den totala inkomstskatten exklusive arbetsgivaravgift på en löneökning över årsinkomster på 1 miljon maximalt uppgår till två tredjedelar av löneökningen. Den totala inkomstskatten uppgår dock inte till 50 procent av inkomsten förrän vid inkomster över 1,6 miljoner kronor om året.

Klimatvärnskatten förväntas inbringa 6 miljarder kronor. Intäkterna öronmärks tillsammans med intäkter från grön arvs- och gåvoskatt, flygmilsskatt, samt utfasning av klimatskadliga subventioner för löpande klimatsatsningar under avsnittet ”En svensk grön ny giv”.

5.8 UTRED OCH INFÖR EN GRÖN ARVS- OCH GÅVOSKATT

Förslag: En grön arvs- och gåvoskatt utreds och införs. Skatten skall inriktas på de största arv- och gåvotransaktionerna. Detta uppskattas långsiktigt öka de statliga intäkterna med 8 miljarder kronor. Inkomsterna öronmärks för klimatsatsningar.

Arvs- och gåvoskatter är vanliga runt om i världen och finns i flera av Sveriges grannländer, bland andra Danmark, Finland, Tyskland, Storbritannien och Frankrike. Grundtanken bakom skatt på arv förenar den socialdemokratiska och liberala synen på rättvisa. Att gåvor och arv jämställs i detta hänseende är nödvändigt för att skatten inte ska kunna kringgås.

Sverige hade fram till januari 2005 en arvs- och gåvoskatt. Det fanns problem med den tidigare arvsskatten som bör åtgärdas. Samtidigt finns starka skäl för ett återinförande. De ekonomiska klyftorna behöver minska. Dessutom har samhället idag ett påträngande ansvar för den jord vi lämnar till våra barn och barnbarn. Det är rimligt att nyttja en del av de värden som byggts upp av gångna decenniers utsläpp till att finansiera de löpande kostnader som krävs för klimatomställningen. Argumenten är likartade som för en klimatvärnskatt. De som genererat mest utsläpp betalar generellt sett mest. Och de som har minst marginal att bekosta omställningen betalar generellt sett minst.

Därför föreslår Reformisterna en återinförd, grön arvs- och gåvoskatt, där intäkterna öronmärks för grön omställning. Liknande förslag har bland annat lyfts av Tysklands Advisory Council on Global Change.⁷¹ För att ta itu med de problem som fanns med den tidigare svenska arvs- och gåvoskatten utreds utformningen skyndsamt före införandet. En grön arvs- och gåvoskatt inriktad på de största arv- och gåvotransaktionerna uppskattas kunna leda till en långsiktig inkomstförstärkning på 7-10 miljarder kronor. Intäkterna öronmärks, tillsammans med intäkter från klimatvärnskatt, flygmilsskatt, samt utfasning av klimatskadliga subventioner för löpande klimatsatsningar under avsnittet ”En svensk grön ny giv”.

5.9 ERSÄTT DAGENS FLYGSKATT MED FLYGMILSSKATT

Förslag: Dagens flygskatt ersätts med en flygmilsskatt. Inrikes flyg med destinationer utanför Stockholm, Göteborg och Malmö undantas flygskatt. Skatteintäkterna beräknas öka med 0,9 miljarder kronor år 1, 0,88 miljarder kronor år 2 och 0,86 miljarder kronor år 3. Inkomsterna från skatten öronmärks för klimatsatsningar.

Dagens flygskatt är för låg för att ha avsevärd effekt på flygets utsläpp. Systemet är också trubbigt. Dels riktar det sig inte mot utsläpp eller användning av fossila bränslen i sig, dels tar det inte hänsyn till klimaträttvisa. Flyg har dessutom olika betydelse i glesbygd och storstadsregioner. Samtidigt står en relativt liten del höginkomsttagare, som flyger ofta och mycket, för en stor del av klimatpåverkan från svenskarnas flygande.

Totalt sett måste flygvolymer begränsas när flyget återhämtar sig efter coronakrisen, annars riskerar klimatmålen att bli svåra att uppnå. De styrmedel som införs måste däremot uppfattas som rättvisa och ta hänsyn olika gruppers skilda behov och förutsättningar. I väntan på fungerande prissättning av flygets utsläpp inom EU och internationellt föreslås att dagens flygskatt ersätts med en flygmilsskatt i enlighet med det förslag som lyfts av Storbritanniens klimatpolitiska råd.⁷² Skattesatsen utgår exempelvis från nuvarande flygskatt för inrikes flygresor, men ökar enligt en trappa beroende på flugna mil. Flygbiljetter med högre klimatpåverkan, som business class, beskattas högre. För att minimera påverkan för glesbygd och mindre orter undantas inrikes flygresor med destinationer utanför Stockholm, Göteborg och Malmö från flygskatt.

En flygmilsskatt förväntas initialt öka skatteintäkterna med 0,9 miljarder kronor. Intäkterna öronmärks tillsammans med intäkter från klimatvärnskatt, grön arvs- och gåvoskatt, samt utfasning av klimatskadliga subventioner, för löpande klimatsatsningar under avsnittet ”En svensk grön ny giv”.

5.10 UTRED OCH INFÖR EN FÖRMÖGENHETSSKATT

Förslag: En förmögenhetsskatt utreds och införs. I avvaktan på utredningsförslaget införs en lyxbåtskatt som senare blir en del av förmögenhetsskatten. Lyxbåtskatten uppskattas ge intäkter på 0,25 miljarder kronor år 1 och 0,5 miljarder år 2. Förmögenhetsskatten beräknas ge intäkter på 6 miljarder kronor fr.o.m. år 3.

År 2013 visade nationalekonomen Thomas Piketty i sin bok *Kapitalet i tjugoförsta århundradet* att ökad förmögenhetskonzentration tenderar att bli självförstärkande och därmed leder till fortsatt växande ekonomiska klyftor. För att motverka den trenden föreslår Piketty bland annat användning av förmögenhetsskatter. Förmögenhetsbeskattning finns redan i olika varianter i ett antal europeiska länder och seglade dessutom upp som ett hett ämne i den amerikanska primärvalsdebatten.

För att vara säkra på att förmögenhetsskatten är optimalt anpassad till dagens behov och förmögenhetskonzentration föreslår Reformisterna att den först ska utredas före införandet, samtidigt som steg snabbt tas för att återupprätta det förmögenhetsregister Sverige tidigare haft. Utredningen bör analysera de system som finns runt om i EU och världen och premiera en utformning som gör det svårt att undvika skatten genom avancerad skatteplanering. En försiktig uppskattning är att en förmögenhetsskatt kan öka de statliga intäkterna med 6 miljarder kronor.⁷³

Högt värderade tillgångar bör utgöra en naturlig del i beskattningsunderlaget för en ny förmögenhetsskatt – däribland ägande av lyxartiklar såsom dyra båtar och bilar. I väntan på utredning och införande av en förmögenhetsskatt bör därför en lyxbåtskatt införas på båtar med ett värde över en miljon kronor. Eftersom skatten är avhängig av att ett strukturerat båtregister upprättas beräknas den inbringa 0,25 miljarder år 1 och 0,5 miljarder år 2 innan den ersätts av den mer omfattande förmögenhetsskatten med beräknade intäker på 6 miljarder kronor fr.om år 3. Den totala intäktspotentialen från en fullt införd lyxbåtskatt beräknas till över 1 miljard kronor.⁷⁴

Det finns potential att införa en betydligt offensivare förmögenhetsskatt än vad som skulle behövas för att möta de prognostiserade inkomster som finns i denna Reformbudget. Reformisternas bedömning är dock att detta är avhängigt av ett bättre europeiskt och globalt system för förmögenhetsbeskattning. Sverige bör därför ta initiativ till ett arbete för att möjliggöra effektiv förmögenhetsbeskattning även vid högre skattesatser på EU- och OECD-nivå.

5.11 UTRED OCH INFÖR EN SKATT PÅ DIGITALA TJÄNSTER

Förslag: En omsättningsskatt på digitala tjänster utreds och införs med förebild i de digitala skatter som redan finns i flera EU-länder. Skatteintäkterna beräknas öka med 1,5 miljarder per år fr.o.m. år 2.

Digital beskattning har den senaste tiden dominerat globala skattediskussioner, både inom EU och OECD. I brist på globala framsteg har en rad europeiska länder såsom Frankrike, Storbritannien, Österrike, Italien och Polen i närtid infört nationella digitala skatter – inte minst för att sätta press på de globala diskussionerna. EU har även diskuterat införandet av en gemensam digital skatt för att finansiera medlemslänternas återbetalning av det gemensamma EU-lån som togs för att finansiera EU:s stora krispaket sommaren 2020. Reformisterna anser att Sverige bör följa våra europeiska grannländer och införa en digital skatt redan i närtid. Skälen för att införa en digital skatt är goda.

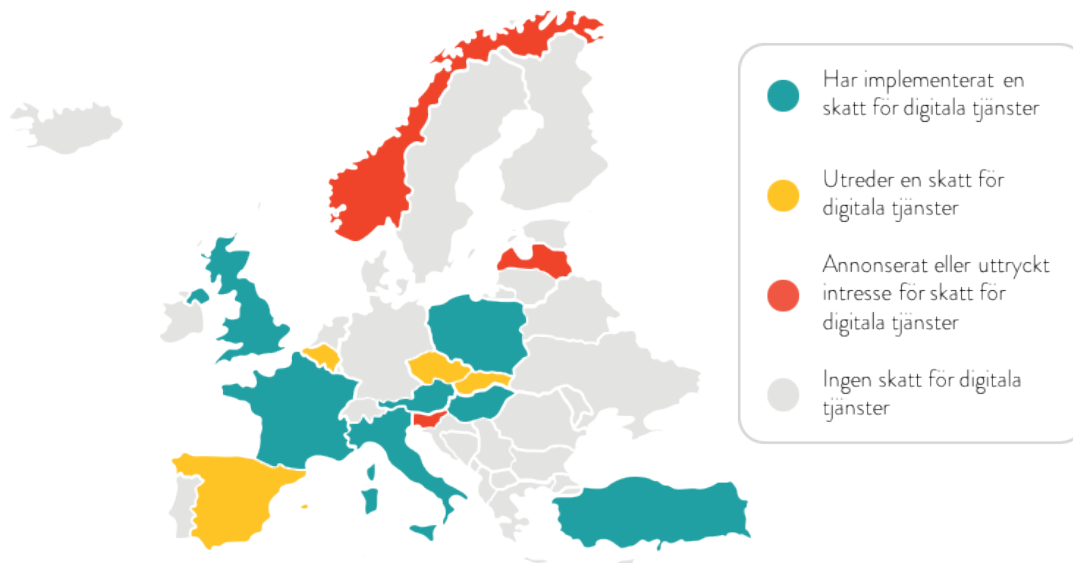
En rad studier utförda för EU-kommissionen har visat hur gränsöverskridande digitala företag har en genomsnittlig effektiv skattegrad på endast 9,5 procent medan gränsöverskridande företag i andra sektorer betalar i genomsnitt 23,2 procent. Ser man till de digitala företag som har den mest aggressiva skatteplaneringen är den effektiva skattesatsen negativ: -2,3 procent.⁷⁵ Detta möjliggörs av det faktum att digitala tjänster är rörliga och enkelt kan flytta sig själva och sina vinster till lågskatteländer. Förutom aggressiv skatteplanering har flera digitala jättar också fått särskilda bidrag för att starta verksamhet i ett visst land. I Sverige har till exempel jätteföretag som Facebook, Amazon och Google fått hundratals miljoner i etableringsbidrag och sänkt energiskatt för sina serverhallar. Satsningen har dock lett till få anställningar.⁷⁶

En annan viktig beståndsdel är det faktum att en stor majoritet av de nya digitala bolagen är beroende av insamlad användardata för sina vinster. Detta möjliggör bland annat att flera stora digitala tjänster erbjuds utan kostnad för användarna – privatpersoner betalar helt enkelt med sin användardata. Finansieringsmodellen är i grunden legitim, men det finns samtidigt starka belägg för att privatpersoner underkompenseras för sin användardata. Inte minst för att konkurrensen på avgörande delar av den digitala marknaden är närmast obefintlig. En digital skatt är ett sätt att jämna ut den maktbalans som råder mellan plattformar och användare i frågan om fördelning av det mervärde som skapas av användardata.⁷⁷

Utformningen av en nationell digital skatt bör utredas med utgångspunkt i de många olika modeller som idag redan finns runtom i Europa. Försiktigt räknat bör en digitalskatt långsiktigt öka skatteintäkterna med 1,5 miljarder per år.

Skatt för digitala tjänster i Europa

Juni 2020

Figur 14. Länder i Europa med någon form av särskild digital beskattning.⁷⁸

5.12 FÖRSTÄRKTA ANSLAG TILL SKATTEMYNDIGHETEN, KRONOFOGDEMYNDIGHETEN OCH EKOBROTTSMYNDIGHETEN SAMT SKÄRPSTA STRAFF FÖR SKATTEFUSK OCH ANNAN EKONOMISK BROTTSLIGHET

Förslag: För att stärka arbetet med indrivning av skatter i enlighet med gällande lagregler tillförs Skatteverkets, Kronofogdemyndighetens och Ekobrottsmyndighetens anslag sammanlagt 2 miljarder kronor år 1 i kombination med skärpta sanktioner och straff för skattefusk. För att stärka den enskildes rätt till juridiskt expertstöd i skatteärenden tillförs 0,5 miljarder kronor år 1. I slutet av Reformisternas budgetperiod beräknas förändringen vara helt självfinansierande genom ökade skatteintäkter.

Reformisterna menar att det idag är alldeles för lätt att undkomma att betala den skatt som alla är ålagda att göra för att bidra till samhällsbygget. Det gäller både privatpersoner och företag. Detta är inte bara en fråga om rättvisa, utan kan även på sikt bidra till att finansiera viktiga reformer. I ett första steg vill Reformisterna tillföra 2 miljarder årligen till berörda myndigheter i kombination med skärpta straff och sanktioner för skattebrott.

Indrivning av skatter i enlighet med gällande lagregler är en krävande uppgift för det offentliga. Den enskilde åtnjuter ett betydande skydd i förhållande till statens myndigheter och ska så göra. Detta skydd gäller dock i praktiken olika för den som själv kan finansiera juridiska ombud och experthjälp jämfört med den som företräder sig själv som privatperson eller egenföretagare. Därför vill Reformisterna samtidigt tillföra 0,5 miljarder för att säkra möjligheten till juridiskt expertstöd till den enskilde i skatteärenden i högre instans. Reformen uppskattas i slutet av år 3 vara helt självfinansierande genom ökade skatteintäkter.

5.13 INFÖR EN EXITSKATT

Förslag: En exitskatt för fysiska personer införs i likhet med Skatteverkets tidigare förslag, anpassat för att bemöta de synpunkter som inkom i remissprocessen. Skatteintäkterna beräknas öka med 0,1 miljarder per år upp till en långsiktig förstärkning på miljard per år.

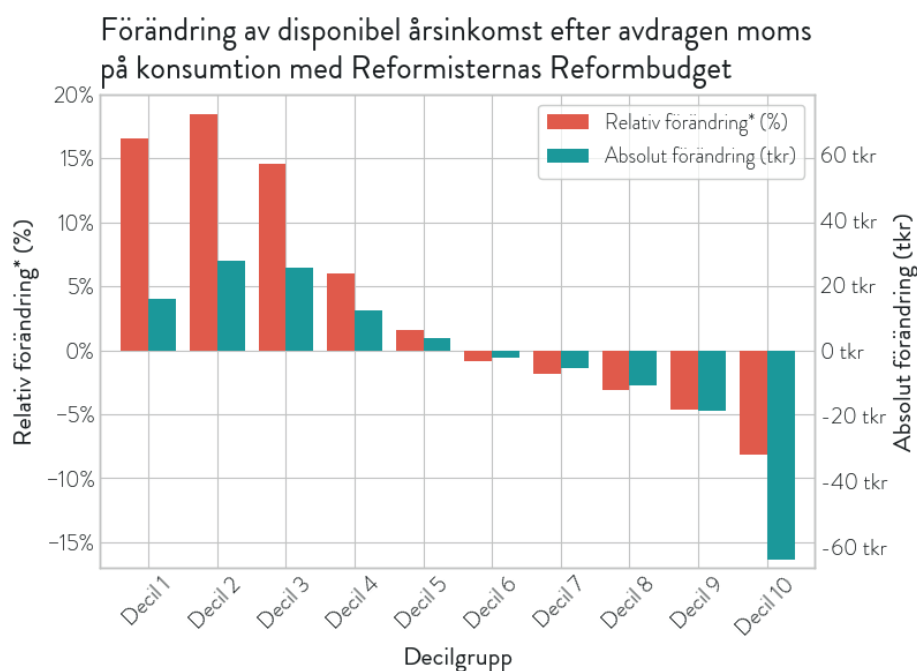
I dagsläget blir en person som flyttar ut från Sverige skattskyldig för vinst som uppkommer av sålda aktier med mera upp till tio år efter aktieägarens utflyttning från Sverige. Regeln tillkom under bred politisk enighet och skärptes senast under Alliansregeringens tid. Problemet med reglerna är att de länge varit lätta att undgå genom specialiserade upplägg med utländska brevlådeföretag. Undandragandet beräknas leda till ett skattebortfall på upp till 1 miljard kronor per år.

I november 2017 kom Skatteverket med ett förslag på en lagändring som syftade till att täppa igen hålet i likhet med vad som redan gjorts i flera andra EU-länder.⁷⁹ Förslaget lades aldrig fram men Reformisterna gör bedömningen att problemet fortfarande bör åtgärdas. Tillsammans med experter på området gör Reformisterna bedömningen att de konstruktiva synpunkter och den kritik som inkom i förslaget remissprocess går att möta med mindre förändringar i exitskattens utformning. Exitskattens införande bedöms öka skatteintäkterna med 0,1 miljarder per år upp till en miljard per år långsiktigt.

6. EFFEKTER

6.1 FÖRDELNINGSEFFEKTER

Reformisternas Reformbudget innebär en kraftig förstärkning av de disponibla inkomsterna för låginkomsttagare, till stor del genom stärkta pensioner, barnbidrag, sänkt skatt genom röd skatteväxling och ett påbörjat återupprättande av trygghetssystemen. Förstärkningen finansieras framför allt av höjda skatter på förmögenheter, kapital och ägande för dem med högst inkomster. I figuren nedan anges hur budgetförslaget förväntas påverka den disponibla inkomsten⁸⁰ för inkomstdecil 1-10, där Reformisternas momsförändring också dragits av eftersom detta påverkar hushållens levnadsstandard. Den uppskattade förändringen redovisas i kronor och procent av den disponibla inkomsten.

Källa: Egna beräkningar, RUT (20201085)

Figur 15. Uppskattning av de fördelningpolitiska effekterna av Reformisternas Reformbudget jämfört med idag.

Reformbudgeten skulle minska inkomstklyftorna i samhället märkbart. Gini-koefficienten för disponibel inkomst inklusive inkomster från kapitalvinster uppskattas minska med omkring 15 procent jämfört med idag. År 2018 var gini-koefficienten 0,311. Förutsatt att inkomstklyftorna inte växer ytterligare skulle detta minska gini-koefficienten till 0,266, en nivå som senast råde under 2005, det vill säga innan regeringen Reinfeldt tillträdde. Minskningen motsvarar cirka 40 procent av vad som krävs för att nå den nivå på jämlikhet som råde före 90-talskrisen.

Beräkningarna av rättvisavdragets och det höjda barnbidragets fördelningseffekter har gjorts av Regeringens utredningstjänst.⁸¹ Övriga beräkningar av Reformbudgetens fördelningseffekter är ungefärliga och baseras på data från Statistiska centralbyrån, Pensionsmyndigheten, budgetpropositionen 2021 och utredningen "Friare hyressättning och likformig bostadsbeskattning" av Finanspolitiska rådet. Resultatet bör ses som en indikation på Reformbudgetens fördelningseffekter. Beräkningarna är statiska och tar inte hänsyn till mer indirekta och långsiktiga effekter. Exempelvis kan man förvänta sig att de samhällsnyttiga investeringar och satsningar på offentlig välfärd som Reformbudgeten möjliggör på sikt minskar den ekonomiska ojämlikheten. Dessutom kan kostnadsbilden för hushållen förändras, exempelvis genom förändrat ränteläge och en förändrad bostadsmarknad.

6.2 TYPFALL

PENSIONÄREN

Inga är 69 år och änka. Hon arbetade som kassabiträde i en butik innan hon gick ned på deltid för att ta hand om sina barn. Hon bor i en hyresrätt i Dals-Ed Kommun i Västra Götalandsregionen. Hon har en samlad statlig pension på 10 000 kronor i månaden före skatt. Inga handlar mat för omkring 3 000 kronor i månaden.

Skillnader i plånboken:

Pensionslyft och rättviseavdrag: +3 872 kr i månaden

Momshöjning: -350 kronor i månaden

Summa för hushållet: +2 522 kronor i månaden

Skillnader i välfärden:

Tillskott till Dals-Ed kommun: 9 480 kronor per invånare

Tillskott till Västra Götalandsregionen: 1 178 kronor per invånare

DEN ARBETSLÖSA

Josefin är arbetslös sedan hon blev uppsagd från sitt jobb som kock i juni 2020 och har sedan inte kunnat hitta ett nytt jobb på grund av pandemin. Hon var med i a-kassan och tjänade 25 000 kronor i månaden innan hon blev uppsagd. Josefin bor i en mindre bostadsrätt utanför Uppsala med ett värde på 1,75 miljoner kronor och med ett lån på 1 miljon. Josefin handlar mat och äter på restaurang för omkring 5 000 kronor i månaden.

Skillnader i plånboken:

Rättviseavdrag: +2 550 kronor i månaden

Momshöjning: -580 kronor i månaden

Ränteavdrag: -50 kronor i månaden

Fastighetsskatt: -600 kronor i månaden

Summa för hushållet: +1 320 kronor i månaden

Skillnader i välfärden:

Tillskott till Uppsala kommun: +4 272 kronor per invånare

Tillskott till Region Uppsala: + 2 909 kronor per invånare

ARBETARFAMILJEN

Berit bor med sin man Mikko i en hyresrätt i Umeå. Han arbetar som vaktmästare och tjänar 25 000 i månaden och hon som undersköterska med en lön på 26 000 i månaden. Deras barn har flyttat ut. De äger en sommarstuga värd 400 000 kronor i Vindeln utanför Umeå. De köper mat för 6 000 kronor i månaden.

Skillnader i plånboken:

Rättviseavdrag: Berit +375 och Mikko +448 i månaden

Momshöjning: -755 kronor i månaden

Fastighetsskatteavdrag: + 83 kronor i månaden

Summa för hushållet: +152 kronor per månad

Skillnader i välfärden:

Tillskott till Umeå kommun: +3 668 kronor per invånare

Tillskott till Region Västerbotten: +4 392 kronor per invånare

BARNFAMILJEN

Mehmet och Maria är nyinflyttade på en ort precis utanför Gävle. Han jobbar som ingenjör och tjänar 35 000 kronor i månaden och hon har precis fått jobb som förskollärare med en lön på

23 000 i månaden. De bor i ett hus värt 2 500 000 kronor med lån på 2 000 000. De handlar mat och äter på restaurang för 8 000 i månaden. Maria och Mehmet har nyligen fått sitt andra barn.

Skillnader i plånboken:

Rättvisavdrag: Maria +595, Mehmet -215 i månaden

Momshöjning: -930 kronor i månaden

Ränteavdrag: -100 kronor i månaden

Fastighetsskatt: -400 kronor i månaden

Barnbidrag: +2 050

Summa för hushållet: +1 026 kronor per månad

Skillnader i välfärden:

Tillskott till Gävle kommun: +5 462 kronor per invånare

Tillskott till Region Gävleborg: +4 836 kronor per invånare

DET UNGA KONSULTPARET

Matilda och Benjamin arbetar som konsulter på en större byrå i Stockholm. Matilda tjänar 41 000 och Benjamin 37 000 i månaden vilket gör att de får ut omkring 30 000 kronor efter skatt vardera varje månad. De har inga barn och har precis köpt en lägenhet på Södermalm för 4,5 miljoner kronor. De har lån på 4 miljoner, köper mat och äter på restaurang för 8 000 kronor i månaden.

Skillnader i plånboken:

Rättvisavdraget: Matilda -430 och Benjamin -287 kronor i månaden

Momshöjning: -930 kronor i månaden

Ränteavdrag: -200 kronor i månaden

Fastighetsskatt: -1 905 kronor i månaden

Summa för hushållet: -3 752 kronor per månad.

Skillnader i välfärden:

Tillskott till Stockholms stad: +3 439 kronor per invånare

Tillskott till Region Stockholm: +336 kronor per invånare

DIREKTÖREN

Lena är direktör för ett mindre riskkapitalbolag och har en månadsinkomst på 200 000 kronor. Hon har därutöver stora inkomster från bland annat aktievinster, som hon hoppas under 2021 kommer uppgå till 500 000 kronor. Det gör att år 2021 förväntar hon sig ha 130 000 kronor att röra sig med varje månad efter skatt. Hon bor i en villa i Lomma kommun med ett taxeringsvärde på 12,5 miljoner kronor och äger en övernattningslägenhet i centrala Stockholm värd 5 miljoner. Hon bor ensam sedan barnen flyttade ut och spenderar 14 000 på mat och restaurangbesök i månaden. Hon gör också RUT- och ROT-avdrag för 50 000 kronor per år.

Skillnader i plånboken:

Grön värnskatt: -15 357 i månaden

Momshöjning: -1 392 i månaden

Kapitalskattehöjning: -2 000 i månaden

Fastighetsskatt: -6 644 i månaden

RUT och ROT avskaffas: -4 167 i månaden

Summa för hushållet: -29 560 kronor per månad

Skillnader i välfärden:

Tillskott till Lomma kommun: +6 743 kronor per invånare

Tillskott till Region Skåne: +1 798 kronor per invånare

6.3 EFFEKTER PÅ STATSSKULDEN

Samlat representerar Reformisternas Reformbudget ett förnuftsbaserat och ansvarsfullt användande av möjligheterna inom det moderniserade finanspolitiska ramverk som här föreslås. Liksom budgetpropositionen för 2021 går Reformisternas driftsbudget år 1 med underskott. Detta underskott hämtas sedan hem år 2 och 3 i linje med det balansmål Reformisterna föreslår för statens välfärdsutgifter. Samtidigt innebär lånefinansieringen av investeringar i investeringsbudgeten att statsbudgeten som helhet landar i en långsiktig upplåning omkring 2 procent av BNP per år. Det ger gott utrymme till EU:s gränser för totalt underskott på 3 procent av BNP om EU:s finansiella ramverk skulle börja gälla igen.

Samlat innebär denna upplåning att den offentliga sektorns bruttoupplåning planar ut på omkring 45 procent av BNP över en treårsperiod. En bruttoupplåning på den nivån är fortfarande mycket låg med europeiska mått mätt och ger gott utrymme för ytterligare ökade investeringsambitioner utan att Sveriges statsfinansiella soliditet hotas.

Över treårsperioden beräknas Reformbudgeten bidra mycket positivt till BNP-utvecklingen i Sverige. Detta gör att statsskuldens minskning kan förväntas bli kraftigare än beräknat. Av försiktighetsskäl har dock den prognostiserade BNP-utvecklingen använts utan Reformisternas satsningar.

6.4 EFFEKTER AV ÖKAD UPPLÅNING FÖR SAMHÄLLS- INVESTERINGAR

Idag kan den svenska staten låna på 10 år till en ränta på minus 0,15 procent. Det öppnar helt nya möjligheter. Om en investering på 100 miljoner kronor i exempelvis infrastruktur som idag finansieras med skattemedel när den genomförs så blir kostnaden 100 miljoner kronor. Om investeringen istället finansieras med 10-åriga lån skjuts kostnaden framåt, och om inflationsmålet på två procent upprätthålls betalar staten istället tio år senare tillbaka ca 85 miljoner kronor räknat i det penningvärde som gällde när investeringen gjordes. Om investeringen istället finansieras med 30-åriga obligationslån, som staten idag får till en ränta på 0,3 procent, blir statens "rabatt" drygt 40 procent av investeringskostnaden. Att i dagens läge finansiera samhällsinvesteringar genom långsiktiga lån på det sätt Reformisterna föreslår är därigenom ekonomiskt motiverat genom effektivt resursutnyttjande.

6.5 EFFEKTER PÅ PENNINGPOLITIKEN

Redan i inledningen till den ekonomiska kris som utvecklas i coronapandemins spår ligger Riksbankens styrränta på historiskt låga noll procent. Det innebär att finanspolitiken måste axla huvudrollen för att få svensk ekonomi på ett spår som resulterar i tillväxt, full sysselsättning och en kraftfull klimatpolitik. Liksom konstaterats av de flesta ekonomiska bedömare har coronakrisen skapat ett negativt tryck på både inflation och styrräntor runtom i världen. Dagens nollränta riskerar långsiktigt att cementera den höga privata skuldsättningsgraden i Sverige, vilken utgör en stor risk för den finansiella och makroekonomiska stabiliteten. Det är något som Riksbanken ständigt återkommer till i sina rapporter. Den privata skuldsättningen i Sverige är direkt kopplad till avvecklingen av den sociala bostadspolitik och den till och med minskade offentliga upplåningen. Om den offentliga skuldsättningen istället får öka via en statligt garanterad investeringsbank, som finansierar reala investeringar istället för en bostadsbubbla, kan denna däremot agera som ett substitut för ökad privat skuldsättning. I en sådan situation kan den privata skuldsättningen minska utan att vare sig den offentliga skulden ökar eller att den ekonomiska tillväxten mattas av.

6.6 EFFEKTER PÅ SYSSELSÄTTNINGEN OCH FÖRETAGEN

Reformisternas Reformbudget beräknas ge en kraftig ökning av sysselsättningen för att motverka de negativa konsekvenser som coronapandemin har medfört. I denna rapport finns inga kvantitativa modeller för att beräkna effekter på sysselsättning – men en synnerligen försiktig uppskattning är att det redan 2021 tillskapas 100 000 nya jobb som en följd av våra förslag.

Ett grundläggande antagande är att de omfattande investeringar som föreslås över tid kommer att leda till en stor ökning i antalet sysselsatta i hela landet. Bara inom byggsektorn förväntas tiotusentals behöva anställas. En starkt påverkande faktor som kommer bestämma effekter på sysselsättning är utbildningssektorns förmåga att tillföra utbildat yrkesfolk. Utöver det ger Reformbudgeten kraftigt förstärkt ekonomi för grupper i samhället med hög benägenhet att spendera dessa i den lokala ekonomin. I praktiken betyder detta fler pensionärer på det lokala konditoriet, att fler ensamstående mammor kan unna sig en utelunch med väninnorna och att den nyligen arbetslöse industriarbetaren inte behöver skjuta upp besöket på brädgården inför bygget av en bastu i tid till sin partners födelsedag.

Sysselsättningseffekterna förväntas alltså synas i både privat och offentlig sektor. Reformisternas statliga investeringsbank i kombination med ekonomiska styrmedel för grön omställning kommer att bidra till en väsentlig utbyggnad av den privata sektorn i områden utanför storstäder, något som i sin tur ytterligare förstärker offentliga budgetar och kan medföra nyanställning även i offentlig verksamhet utanför de stora städerna. Reformisternas Reformbudget bör ses som ett första större steg i en ännu mer långsiktig strategi för att överbrygga det gap mellan stad och land som har vidgats under många år.

6.7 KLIMATEFFEKTER

Klimatsatsningar och styrmedel är utformade för måluppfyllelse av klimatmålen netto nollutsläpp för Sveriges territoriella utsläpp av växthusgaser år 2035, samt netto nollutsläpp för Sveriges konsumtionsbaserade utsläpp av växthusgaser år 2045. Detta för att kunna ligga i linje med vad som krävs för att klara Parisavtalets mål att begränsa den globala uppvärmningen till 1,5-2 grader. Reformisterna räknar med att de territoriella utsläppen minskar med drygt 2 miljoner ton CO₂-ekvivalenter per år under budgetperioden, en minskningstakt som till att börja med ligger runt 5 procent per år och därefter accelererar till närmare 8 procent per år 2025 och 17 procent per år 2030. De största utsläppsminskningarna sker till en början inom transportsektorn, för att därefter domineras av industrin. Från 2025 och framåt förväntas minusutsläpp från Bio-CCS och naturliga kolsänkor accelerera minskningstakten av de territoriella nettoutsläppen ytterligare. År 2034 beräknas Sverige bli klimatnegativt, det vill säga uppnå negativa nettoutsläpp motsvarande 3 miljoner ton CO₂-ekvivalenter, ökande till negativa nettoutsläpp på 7 miljoner ton CO₂-ekvivalenter år 2035. Mer utförliga beräkningar av förväntade utsläppsminskningar presenteras i Reformisternas rapport om en svensk grön ny giv.

7. METODBEGRÄNSNINGAR OCH ANTAGANDEN

Vi är en socialdemokratisk förening helt driven av ideellt arbete. Denna Reformbudget har tagits fram av föreningsmedlemmar på deras fritid.

Inkomster och utgifter från de reformer som föreslås samt prognoser för statsskuld, gini-koefficient med mera har förutom de fall där Riksdagens utredningstjänst citeras inte tagits fram med Regeringskansliets särskilda modelleringsverktyg (t.ex. FASIT). Istället har en prioriteringsordning fastställts. Där det funnits utredningar, promemorior, departementsskrivelser eller rapporter från Regeringskansliet, dess utredare, myndigheter eller riksdagens utredningstjänst har resultat från dessa använts. I andra fall har Reformisterna använt rapporter från erkända experter och/eller organisationer. Utöver detta har egna beräkningar gjorts utifrån offentlig statistik tillgänglig från berörda myndigheter. Ofta har en kombination av dessa tre metoder brukats för att säkerställa rimligheten i uppskattade kostnader och intäkter. Alla kostnader/intäkter från reformer är uppskattade utifrån 2019/20. Det gör att uppskattningarna för år 1 är mer säkra än uppskattningarna för år 3. En försiktighetsprincip har använts för att säkerställa att uppskattningarna år tre inte ligger i överkant.

Ekonomiska prognoser är alla tagna från budgetpropositionen för 2021. Reformisterna har inte haft tillgång till en detaljerad beskrivning av vilka utgiftsposter och/eller andelar i procent av utgiftsposter som regeringens investeringsbudget består av. Efter att ha gått igenom anslagskoder har 115 miljarder identifierats.

8. REFORMBUDGETEN I SIFFROR

(Miljarder kronor)	ÅR 1	ÅR 2	ÅR 3
REFORMER I DRIFTSBUDGET			
Rättviseavdrag för alla låginkomsttagare	198,6	202,7	207,1
Pensionslyft som omfattar ca 1,2 miljoner pensionärer	35,0	35,7	36,4
Statligt tillskott till det kommunala utjämningsystemet	30,0	35,0	35,0
Ekonomiska styrmedel för klimatmåluppfyllelse	25,5	31,5	37,8
Barnbidragslyft	24,0	24,4	25,0
Avskaffad stämpelskatt	13,2	14,3	15,4
Sjukpenningssamnesti	11,6	5,8	0,8
Höjning av tak och golv i a-kassan	5,7	4,8	4,8
Arbetstidsreform, steg mot 30-timmarsvecka	5,0	10,0	15,0
Höjning av sjuk- och aktivitetsersättning	4,3	4,3	4,4
Utbyggd satsning på yrkesvuxenutbildningar i bristyrken och utökat äldreomsorgslyft	3,4	6,0	6,0
Återinförande av avdrag för fackföreningsavgift, 25 %	3,0	3,0	3,0
Höjda studiebidrag	2,2	2,2	2,3
Indexering av de generella statsbidragen med PKV & LPIK	2,4	4,8	7,8
Förstärka anslag till skattemyndigheten, kronofogdemyndigheten och ekobrottsmyndigheten. Straffen för skattefusk och annan ekonomisk brottslighet skärps	2,0	2,0	2,0
Höjt försörjningsstöd	1,2	1,2	1,2
Indexera tak och golv i a-kassa, grundnivå och lägstanivåersättning i föräldrapenningen och barnbidraget med KPI	0,6	1,5	2,6
Rätten till juridiskt expertstöd till den enskilde i skatteärenden stärks	0,5	0,5	0,5
Fördubbling av Arbetsmiljöverkets inspektionskapacitet	0,5	0,5	0,5
Konkurrensgranskning inom finanssektorn, byggsektorn och fastighetsmäklarbranschen	0,5	0,5	0,5
Avskriva studielån i glesbygd	0,3	0,3	0,3
Höjt underhållsstöd	0,3	0,3	0,3
Återinförande av arbetsmiljöinstitut	0,1	0,3	0,5
Tillsättning av ett finansmarknadsråd under statsministern	0,0	0,0	0,0
SUMMA ÖKADE UTGIFTER I DRIFTSBUDGETEN	369,8	391,7	409,2
Varav nya gröna reformer	25,5	31,5	37,8

(Miljarder kronor)	ÅR 1	ÅR 2	ÅR 3
REFORMER I INVESTERINGSBUDGET			
Statens investeringsplan flyttad till investeringsbudget	115,6	115,6	115,6
Ökade klimat- och infrastrukturinvesteringar genom Riksgälden	10,0	17,3	26,0
Kapitalisering av investeringsbank	8,0	16,2	24,0
Etablera byggbolaget "Folkhemmet AB"	8,0	4,0	0,0
Lån till försäljning av verksamhet till anställda	2,0	2,0	2,0
Etablering av investeringbank	0,2	0,0	0,3
SUMMA UTGIFTER I INVESTERINGSBUDGETEN	143,8	155,1	167,9
Varav nya investeringar	26,2	37,5	50,3

(Miljarder kronor)	ÅR 1	ÅR 2	ÅR 3
FINANSIERING			
Jobbskatteavdragen avskaffas	129,2	133,4	137,9
Statens investeringsplan flyttad till investeringsbudget	115,6	115,6	115,6
25 % moms på livsmedel och restaurang	39,2	40,2	41,9
Fastighetsskatt kopplad till marknadsvärde	28,2	29,3	30,4
ROT-avdraget tas bort	11,2	11,9	11,9
Höjda och enhetliga kapitalinkomstskatter	10,0	18,0	25,0
Fasa ut klimatskadliga subventioner	7,0	10,0	13,0
RUT-avdraget tas bort	5,6	5,9	5,9
Investeringsstöd till bostäder ersätts med satsning inom investeringsbanken	3,2	4,1	4,9
Klimatvärmskatt	6,0	6,0	6,0
Ränteavdraget för bolån trappas ned på 10 år	2,0	4,0	6,0
Stöd till kommuner för ökat bostadsbyggande ersätts med satsning inom investeringsbanken	1,3	1,3	1,3
Flygskatt ersätts av en flygmilsskatt	0,9	0,9	0,9
Effektivare skatteindrivning	0,5	1,0	2,5
Skattereduktion för sjuk- och aktivitetsersättning avskaffas	0,4	0,4	0,4
Indexering av punktskatter	0,3	0,6	1,0
Förmögenhetsskatt	0,3	0,5	6,0
Exitskatt (bekämpa skatteflykt)	0,1	0,2	0,3
Klimatarvs- och gåvoskatt	0,0	4,0	8,0
Digitalskatt	0,0	1,2	1,5
Beräknat budgetsaldo BP21	-67,2	-26,2	48,6
Avräkningar från höstbudgeten av liknande satsningar	14,1	13,4	4,3
Avräkningar från höstbudgeten av liknande finansiering	-0,6	-2,2	-3,3
Nej till vissa skattesänkningar i budgetpropositionen 2021	30,9	30,3	22,8
SUMMA, FINANSIERING	338,0	403,8	492,8

(Miljarder kronor)	ÅR 1	ÅR 2	ÅR 3
NETTOPÅVERKAN PÅ STATENS DRIFTBUDGET I STATISK BERÄKNING	-31,8	12,2	83,6
NETTOPÅVERKAN STATENS INVESTERINGSBUDGET	-143,8	-153,1	-165,9
SAMLAD NETTOPÅVERKAN PÅ STATSSKULD	-175,6	-140,9	-82,2
OFFENTLIGFINANSIELLT SPARANDE	-212,2	-176,1	-117,8
EFFEKT I PROCENTHETER AV UNDERSKOTT PÅ KONSOLIDERAD OFFENTLIG BRUTTOSKULD	4,14 %	3,26 %	2,08 %
KONSOLIDERAD OFFENTLIG BRUTTOUPLÅNING SOM ANDEL AV BNP EFTER REFORMISTERNAS FÖRSLAG	44,48 %	45,60 %	45,58 %
KOMMUNEKONOMISKA SKATTEEFFEKTER AV SATSNINGAR	34,5	35,1	36,2
REGIONEKONOMISKA SKATTEEFFEKTER AV SATSNINGAR	19,2	19,5	20,1
TOTALA SKATTEINKOMSTÖKNINGAR FÖR KOMMUNSEKTORN	53,6	54,7	56,4
SKATTEKVOT, REFORMISTERNAS BUDGET	43,86 %	43,95 %	44,33 %
ÖKNING AV SKATTEKVOT JÄMFÖRT MED REGERINGENS HÖSTBUDGET	1,86 %	2,13 %	2,36 %
MEDELTAL SKATTEKVOT 1985-2006	47,51 %		

Sammanfattande tabell. Reformbudgeten i siffror, miljarder kronor,

NOTER

1. Almqvist A. (2016): *Den ekonomiska ojämlikheten i Sverige*, Landsorganisationen i Sverige.
2. Le Quéré, C., Jackson, R.B., Jones, M.W. et al. (2020): "Temporary reduction in daily global CO₂ emissions during the COVID-19 forced confinement", *Nat. Clim. Chang.* 10, 647–653.
3. Forster, P. M., Forster, H. I., Evans, M. J. et al (2020): "Current and future global climate impacts resulting from COVID-19", *Nat. Clim. Chang.*, 2020.
4. OECD (2015): *In It Together: Why Less Inequality Benefits All*, OECD Publishing, Paris.; OECD.Stat (2020) Income Distribution Database.
5. Jämlikhetskommissionen (2020): *En gemensam angelägenhet*.
6. OECD (2011): *Divided We Stand: Why Inequality Keeps Rising*.
7. SCB (2020): *Inkomster och utgifter samt kapitaltransaktioner (ENS2010), efter institutionell sektor och transaktionspost, löpande priser. År 1950 - 2019*.
8. Pensionsmyndigheten (2018): *Ny rapport: Äldre med låga inkomster*.
9. SCB (2019): *Nationalräkenskaper, kvartals- och årsberäkningar, Skattekvot och skatteintäkter, 1980–2019*.
10. LO (2019): *Ekonomiska utsikter, Låt behoven styra!*
11. Le Quéré, C., Jackson, R.B., Jones, M.W. et al. (2020): "Temporary reduction in daily global CO₂ emissions during the COVID-19 forced confinement", *Nat. Clim. Chang.* 10, 647–653.
12. IPCC (2018): *Global Warming of 1.5 °C, Special Report SR15*.
13. UNEP (2019): *Emissions Gap Report 2019. Executive summary. United Nations Environment Programme, Nairobi*.
14. Anderson, K. et al (2020): "A factor of two: how the mitigation plans of 'climate progressive' nations fall far short of Paris-compliant pathways", *Climate Policy*, 2020.
15. Forster, P. M., Forster, H. I., Evans, M. J. et al (2020): "Current and future global climate impacts resulting from COVID-19", *Nat. Clim. Chang.*, 2020.
16. Naturvårdsverket (2017): *Fördjupad analys av svensk klimatstatistik, Rapport 2782, november 2017* och (2019), *Begränsad klimatpåverkan – underlagsrapport till den fördjupade utvärderingen av miljömålen 2019 Rapport 6859, januari 2019*.
17. Anderson, K. et al (2020): "A factor of two: how the mitigation plans of 'climate progressive' nations fall far short of Paris-compliant pathways", *Climate Policy*, 2020.
18. Naturvårdsverket (2018): *Fördjupad analys av svensk klimatstatistik*.
19. Cingano, F. (2014): "Trends in Income Inequality and its Impact on Economic Growth", *OECD Social, Employment and Migration Working Papers*, No. 163, OECD Publishing, Paris; Ostry, J. et al (2019): *Confronting Inequality – How Societies Can Choose Inclusive Growth*, Columbia University Press, New York; IPCC: *Global Warming of 1.5 °C, Special Report SR15*, 2018, www.ipcc.ch/sr15.
20. Flera av dessa föreslogs i Reformisternas reformbudget 2019.
21. SCB (2019): *Consolidated debt in percent of GDP; budgetpropositionen för 2021*.
22. SvD (2013): "Ekonomer: Gräv ned överskottsmålet".
23. SvD (2019): "Finansministern vill slopa överskottsmålet".
24. Katalys (2019): *Tre sätt att finansiera välfärden*.
25. Sveriges Kommuner och Landsting (2019): *Ekonomirapporten, maj*.

26. Naturvårdsverket (2019): Begränsad klimatpåverkan – underlagsrapport till den fördjupade utvärderingen av miljömålen 2019, Rapport 6859, januari; Klimatpolitiska rådet (2019): Klimatpolitiska rådets rapport 2019 (pdf) , och (2020): Klimatpolitiska rådets rapport 2020 (pdf); Anderson, K. et al (2020) "A factor of two: how the mitigation plans of 'climate progressive' nations fall far short of Paris-compliant pathways", Climate Policy, 28 maj.
27. För mer information om hur en sådan struktur kan se ut, se sid 416 i Att främja gröna obligationer, SOU 2017:115.
28. För mer information, se kommande rapport om Reformisternas gröna nya giv.
29. Rädda Barnen (2019): Välfärd - inte för alla 2019 - Den ekonomiska familjepolitikens betydelse för familjer i ekonomisk utsatthet.
30. Försäkringskassan (2020): Barn- och familjeersättningar har stor betydelse för ekonomin i låginkomstfamiljer.
31. Riksdagens Utredningstjänst (2020): Dnr: 2020:1160.
32. Kommunal (2019): Tid är pengar - en kongressrapport om möjliga konsekvenser av en arbetstidsförkortning.
33. För mer utförligt räkneexempel se Katalys (2017): Måste vi jobba 8 timmar per dag? En rapport om hur vi kan jobba mindre och styra mer över vår tid.
34. SOU 2019:48, Kan utbildning för vuxna påverka jobbchanser och inkomster?
35. Jämlikhetskommissionen (2020): En gemensam angelägenhet Vol. 2.
36. ISF 2018:16, Förändrad styrning av och i Försäkringskassan; ISF 2018:17, Regeringens mål om ett sjukpenningtal på 9,0 dagar; Riksrevisionen 2018:9, Nekad sjuk- och aktivitetsersättning – effekter på inkomst och hälsa (RiR 2018:9).
37. Ungefärlig uppskattning utifrån Försäkringskassans årsredovisningar 2015-2019.
38. SOU 2019:2, Ingen regel utan undantag – en trygg sjukförsäkring med människan i centrum.
39. Dagens Arena (2018): "Svensk a-kassa i botten jämfört med OECD".
40. Akademikernas A-kassa (2020): Arbetslöshetsrapporten 2020.
41. Budgetpropositionen för 2021. "Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv".
42. Grov uppskattning utifrån SCB (2020): Aktivitetsersättning och sjukersättning - Antal mottagare och utbetalt belopp och egna beräkningar.
43. Sveriges Förenade Studentkårer (2020): Rapportläpp: Studenters ekonomi – sedan coronapandemin och ur ett längre perspektiv.
44. Folkhälsomyndigheten (2018): Psykisk ohälsa bland högskole- och universitetsstudenter kan förebyggas.
45. SACO: Studentråd (2018): Psykisk ohälsa ökar kraftigt bland studenter.
46. Socialstyrelsen (2019): Statistik om ekonomiskt bistånd.
47. Försäkringskassan (2020): Socialförsäkringen i siffror 2020.
48. Finansdepartementet (2018): Prop. 2018/19:45: Avskaffad skattereduktion för fackföreningsavgift.
49. Budgetpropositionen för 2005. PROP. 2004/05:1 Bilaga 1 "Specifikation av statsbudgetens utgifter och inkomster budgetåret 2005".
50. Altinget (2019) AV: Mer än hälften av alla arbetsgivare följer inte lagen.
51. SOU 2020:8, Starkare kommuner – med kapacitet att klara välfärdsuppdraget.

52. SOU 2017:1, För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd.
53. SCB (2019): Nationalräkenskaper, kvartals- och årsberäkningar; Budgetpropositionen för 2021.
54. Blomqvist, N. (2020): Skatta eller gråta - Om marginalskatternas betydelse för arbetsutbudet, Tiden.
55. Riksdagens Utredningstjänst (2020): Dnr: 2020:1160.
56. Finanspolitiska Rådet (2020): Ett enklare och effektivare skattesystem.
57. Finanspolitiska Rådet (2019): Friare hyressättning och likformig bostadsbeskattning Hur påverkas hushållen?
58. Konjunkturrådet (2018): Kapitalbeskattningens förutsättningar.
59. ESO (2019): Skillnad på marginalen – en ESO-rapport om reformerad inkomstbeskattning.
60. Finanspolitiska Rådet (2019): Friare hyressättning och likformig bostadsbeskattning Hur påverkas hushållen?
61. Riksrevisionen (2018): Nedsatt moms på livsmedel – prisseffekt, fördelningsprofil och kostnadseffektivitet.
62. Jämlikhetskommissionen (2020): En gemensam angelägenhet, Vol. 2.
63. Riksdagens Utredningstjänst (2020): Dnr: 2020:1160.
64. SCB (2018): Skillnaderna i inkomst fortsätter att öka.
65. Tillväxtanalys (2020) Skattesubventioner riktade till branscher – vad ger de för sysselsättningseffekter? ; SNS (2019) SNS Analys nr 56. Kvinnor med flyktningbakgrund i rutsubventionerade företag.
66. Erlandsson, S., Storm, P., Stranz, A., Szebehely, M., & Trydegård, G.-B. (2013). "Marketing trends in Swedish eldercare: competition, choice and calls for stricter regulation." i G. Meagher, & M. Szebehely, *Marketisation in Nordic eldercare: a research report on legislation, oversight, extent and consequences* (pp. 23-85). Stockholm: Stockholm University. Department of Social Work ; Blomqvist, Paula (2016) "NPM i välfärdsstaten: hotas universalismen?" *Statsvetenskaplig tidskrift* 1/2016 ; Sirén, Sebastian (2019) *Välfärdspolitik och jämlikhet. Insikter från jämförande socialpolitisk forskning*, LO.
67. Jämlikhetskommissionen (2020): En gemensam angelägenhet.
68. Skovgaard, Jakob och van Asselt Harro (2019): "The politics of fossil fuel subsidies and their reform: Implications for climate change mitigation", *Wires Climate Change*, Volume 10, Issue 4, July/August, 2019.
69. Naturskyddsföreningen (2018): Avskaffa de klimatskadliga subventionerna.
70. Andersson D. et al (2014): "Low-carbon lifestyles and subjective well-being: An analysis of Swedish households", *Ecological Economics*, 102, 75-82; Nilsson A. et al (2013): *Consumption-Based Carbon Accounting of Swedish and Stockholm Households*, KTH; samt Ivanova, D. och Wood, R. (2020): "The unequal distribution of household carbon footprints in Europe and its link to sustainability", *Global Sustainability*, 3, e18.
71. German Advisory Council on Global Change (WBGU): *Special Report – Development and Justice Through Transformation: The Four Big 'I's*, 2017.
72. Carmichael, R. (2019): *Behaviour change, public engagement and Net Zero*, A report for the Committee on Climate Change, Imperial College London.
73. Riksdagens Utredningstjänst (2019), Dnr 2019:622.
74. Bustos, E. och Örjes, E. (2020): *Skatten och Kapitalet*, Tankesmedjan Tiden.
75. EU-kommissionen (2018): COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT, IMPACT ASSESSMENT Accompanying the document Proposal for a Council Directive laying down rules relating to the corporate taxation of a significant digital presence and Proposal for a Council

Directive on the common system of a digital services tax on revenues resulting from the provision of certain digital services.

76. Aftonbladet (2020): "Så öste regeringen pengar över it-jättarna – men jobben försvann".

77. Forbes (2013): *Corporate Tax 2.0: Why France and the World Need a New Tax System for the Digital Age*.

78. KPMG (2020): *Taxation of the digitalized economy*.

79. Skatteverket (2017): *Exitbeskattning för fysiska personer. Beskattning av orealiserade kapitalvinster som upparbetats i Sverige*.

80. SCB: *Hushållens disponibla årsinkomst per konsumtionsenhet*.

81. Riksdagens Utredningstjänst (2020), Dnr: 2020:1160.

REFORMISTERNA

www.reformisterna.se
info@reformisterna.se

Socialdemokraterna